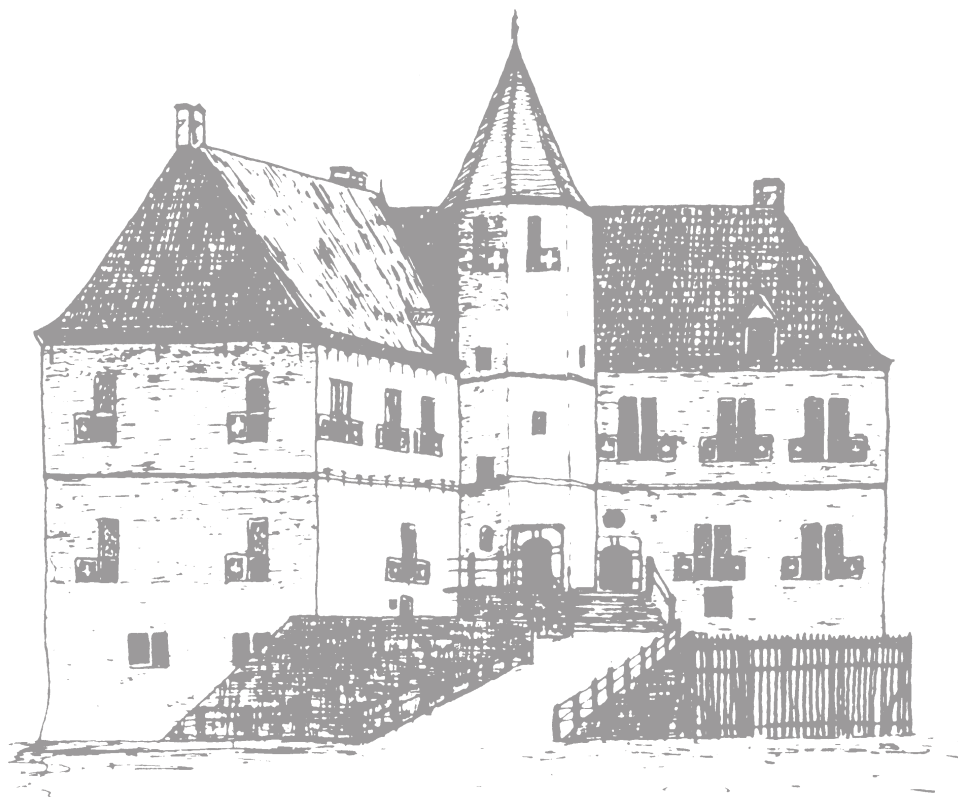

VORDENSE KRONYCK

41^e jaargang
no. 2, december 2022

COLOFON

Vordense Kronyck is het verenigingsblad van de Oudheidkundige Vereniging Oud Vorden. Het stimuleren van de belangstelling voor en verbetering van het inzicht in de geschiedenis van de vroegere gemeente Vorden behoren tot de taken die de vereniging zich ten doel heeft gesteld. Het bevat bijdrages van personen die onderzoek hebben gedaan naar diverse aspecten van de lokale geschiedenis en vervolgens hun bevindingen op schrift hebben gesteld. Daarnaast streeft zij ernaar om zaken van cultuurhistorisch belang, zoals historische bouwwerken, folkloristische gebruiken en het lokale dialect van het Nedersaksisch te behouden.

Vordense Kronyck verschijnt tweemaal per jaar en het bevat zo mogelijk ook artikelen die geschreven zijn in de lokale variant van het Nedersaksisch. Concept-artikelen kunnen worden aangeleverd door zowel leden als niet-leden. De redactie van Vordense Kronyck beslist na overleg met auteur(s) over plaatsing, c.q. eventuele aanpassingen. Artikelen, of gedeelten daarvan, mogen worden overgenomen onder bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de Oudheidkundige Vereniging Oud Vorden.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap staat open voor een ieder die belangstelling heeft voor of zich op enigerlei wijze verbonden voelt met Vorden en haar geschiedenis. Het lidmaatschapsgeld per jaar bedraagt bij een dubbel lidmaatschap € 32,-, voor een enkel lidmaatschap is dat € 25,-. De vereniging is opgericht op 30 maart 1981. De vereniging is ANBI-gecertificeerd.

Oplage

425 exemplaren

ISSN-nummer

1383-049X

Bankrelatie

Rabobank, rekeningnummer/IBAN:
NL74 RABO 0366406523,
t.n.v. Oudheidkundige Vereniging Oud Vorden

Bestuur

Voorzitter

F.M. van Setten
T: 06 – 21 52 81 10
E: fmvansetten@gmail.com

Secretaris

mw. A. Menkveld-Wullink
Dorpsstraat 2, 7251 BB Vorden
T: 0575 – 55 33 70
E: info@oudvorden.nl

Penningmeester

G. Vlogman
T: 0575 – 55 25 42
E: gerritvlogman@gmail.com

Leden

mw. B. Versteeg-Tijhuis
T: 06-50 74 62 87
E: boukje.tijhuis@gmail.com

J.G.M. Berentsen

T: 0575 – 55 33 68
E: jgberentsen@gmail.com

R.J. van Overbeeke

T: 0575 – 55 14 95
E: rjvanoverbeeke@gmail.com

J.M. Ilbrink

T: 0575 – 55 26 66
E: rinus.ilbrink@gmail.com

Redactie Vordense Kronyck

J.M. Ilbrink
T: 0575 – 55 26 66
E: rinus.ilbrink@gmail.com
E.H. Vrieler
T: 0575- 55 43 09
E: b.vrieler@gmail.com

Ledenadministratie

J.G.M. Berentsen
T: 0575 – 55 33 68
E: jgberentsen@gmail.com

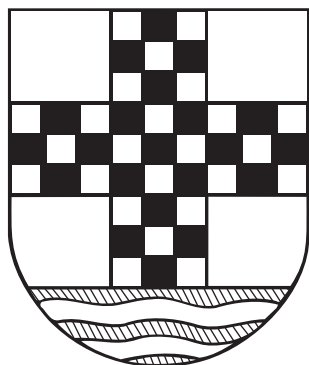
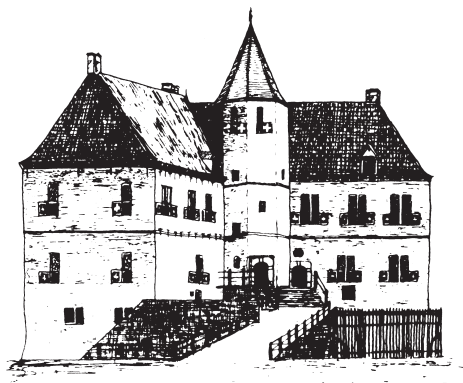
Kvk-dossiernummer

40103440

Website

www.oudvorden.nl

OULDHEIDKUNDIGE VERENIGING OUD VORDEN

VORDENSE
KRONYCK

41^e jaargang
no. 2
december 2022

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	Frank van Setten	3
Van de redactie	Rinus Ilbrink, Bert Vrieler	4
Verenigingsnieuws		
• Archiefcommissie		4
• Boerderijencommissie		5
• Fotocommissie		6
• Genealogiecommissie		7
• Groen- en beheercommissie		8
• Lezingencommissie		9
• Verslag informatiebord joodse begraafplaats	Boukje Tijhuis	10
• Verslag najaarsexcursie Winterswijk	Wim Ruiterkamp	12
• Verslag lezing waterschap	Boukje Tijhuis	13
Boekennieuws Verhaal van Gelderland		15
Meester H.J. Krebbers in Vorden	Wim Ruiterkamp	15
Old en Niej in Vorden	Wim Jansen	28
De Chr. Muziekvereniging		
Sursum Corda	Johan Boerstoel	33
Knotwilgen	Wim Regelink	38
Foto's uit archief		

Frank van Setten

VAN DE VOORZITTER

Tot ons grote genoegen zijn we dit najaar weer als vanouds van start kunnen gaan. We hebben een aantal interessante lezingen kunnen bieden, waarover u in deze uitgave meer kunt lezen. Zowel de historie van onze landhuizen of “kastelen” als een serieuze waarschuwing over het behoud van onze leefomgeving van de Dijkgraaf van het waterschap Rijn en IJssel werden op uitstekende wijze belicht. De heropening van de volledig dichtgegroeide Joodse begraafplaats in Vorden was ook een mooie mijlpaal voor onze vereniging. Door een goede samenwerking tussen de Joodse Gemeente in Nederland, de Gemeente Bronckhorst en onze vereniging is de Begraafplaats nu weer een prachtig monument en eerbetoon aan de Joodse gemeenschap waar we als Vorden trots op mogen zijn.

Uiteraard waren we ook present op de Open Monumenten Dagen. Dit keer bij Kasteel De Bramel, waar de bezoekers de mogelijkheid kregen om dichterbij het huis tuin en stallen te kunnen bekijken. Door gids Gosse Terpstra werd op ludieke wijze veel over de historie van De Bramel verteld.

De najaarsexcursie, die we ook twee jaar hebben moeten ontberen, bracht ons per trein naar Winterswijk. Arriva heeft ons de retourreis gratis aangeboden en rekent er op dat we nu na corona, waardoor het aantal reizigers ernstig teruggelopen was, na deze goede ervaring de trein en de bus

weer weten te vinden! Een verdere beschrijving vindt u ook in deze Kronyck. In het “na-corona-tijdperk” zijn we elke dinsdagmiddag weer voor vragen en uitleg beschikbaar in het Old Vorden Huus. Geweldig vinden wij het dat we inmiddels 520 leden hebben, die zich thuis voelen bij onze vereniging, die de lokale geschiedenis in de publiciteit brengt door bijeenkomsten, excursies en moderne zaken als website en sociale media. Tenslotte willen we u bedanken voor uw stem bij de actie ‘RABO Club Support’, waardoor we een bijdrage van € 623,- hebben mogen ontvangen. Ik wens u veel leesplezier met deze Vordense Kronyck, waarin ook al onze actieve commissies rapporteren over hun werkzaamheden en uiteraard wetenswaardigheden over de geschiedenis van ons mooie dorp niet ontbreken.

Al met al kunnen we terugkijken op een mooi 2022.

Uiteraard wensen we u allen mooie en vrolijke feestdagen, met wellicht in het kader van de energiecrisis wat minder lichtjes, maar daarom zal het zeker niet ongezelliger zijn.

Rinus Ilbrink
Bert Vrieler

Voor u ligt het decembernummer 2022 van de Vordense Kronyck. De redactie biedt u weer een flink aantal bladzijden die gevuld zijn met behoorlijk veel verenigingsnieuws. De activiteiten zijn weer opgestart na een paar moeilijke jaren. De commissies doen er verslag van. Ook een 4-tal geheel verschillende artikelen uit Vordens' historie treft u in dit nummer aan. Verheugend is dat er 2 geheel of deels in ons Vordens-Nedersaksische dialect geschreven zijn. Daarmee wordt ook die verenigingsdoelstelling weer voor het licht gebracht.

VAN DE REDACTIE

Mocht u door de inhoud van deze Kronyck geïnspireerd worden tot het zelf schrijven van een stukje persoonlijke historie of anderszins, neem dan eens contact op met de redactieleden. Wie weet kunnen we een volgende keer ook uw bijdrage opnemen.

Hopelijk bezorgt ook deze Vordense Kronyck u weer menig uurtje leesplezier!

ARCHIEFCOMMISSIE

Bevrijd van het 'Corona-syndroom' zijn we dit jaar weer begonnen met het registreren van de boeken en documenten en gaan op naar de 700 geregistreerde boeken.

Hoever zouden we komen? Ook het aantal documenten vermeerderd zich langzaam. Maar de opgelopen achterstand hebben we nog niet mogen inlopen. Met het aannemen van krantenknipsels, uit Contact en Stentor, zijn we gestopt. Deze zijn immers reeds op de website van de betreffende uitgevers terug te vinden. Wat opvalt is dat we dit jaar veel documenten, o.a. bestuursverslagen

van verenigingen hebben mogen ontvangen, zoals van de voormalige Damclub Vorden, Vrouwenclub Medler, Het OTGB (Oostgelders Tijdschrift voor Genealogie en Boerderij onderzoek) vanaf 1726 en van de Vereniging tot bevordering van het marktwezen te Vorden vanaf 1929 t/m 2000, om er een paar te noemen.

Bij alles wat wij mogen ontvangen aan boeken, komt het voor dat wij met veel dubbele boeken komen te zitten. Deze oude boeken zijn te koop, veelal voor een prijs ver onder de verkoopprijs waarvoor ze zijn

aangeschaft in het verleden. Best leuk voor degene die in het verleden van Vorden is geïnteresseerd, maar ook voor uw nieuwe buurman/vrouw uit het westen om de Vordenaren beter te leren kennen. Vraag er naar tijdens uw bezoek aan ons archief.

Wat zich ook steeds verder uitbreidt zijn de schilderijen, foto's en voorwerpen zoals reclameborden van reeds verdwenen winkels/bedrijven.

Eigenlijk zou het fijn zijn als er leden zijn die het leuk vinden om deze dingen te registreren en documenteren. Elke woensdagavond zijn we in ons archief en ook U bent van harte welkom om deze items te beschrijven op papier! Er is deskundigheid aanwezig om ze digitaal te verwerken.

De archiefcommissie: Rob van Overbeeke (voorz.), Linda Bloch, Henny Sueters, John Besselink en Everdien Steeman.

BOERDERIJENCOMMISSIE

De Boerderijencommissie heeft het afgelopen jaar flinke vorderingen gemaakt in de buurtschappen Wichmond en Vierakker, waarvan nu reeds 109 boerderijen beschreven zijn en waarmee het totaal op 721 gekomen is. De eerste vermeldingen van boerderijen in Vierakker dateren van eind 13e en begin 14e eeuw, terwijl de oudste boerderij van Wichmond een kleine eeuw jonger is (de Grote Okhorst, 1382). Met de alleroudste boerderij van

Vierakker - en tevens naamgever van de buurtschap (erve Vierakker, 1294) - bereikte de commissie tevens de 700-grens van beschreven boerderijen.

Heel oud ook is het Vierakkerse erve Wissink (1326), waarvan het naastgelegen Hoge Huis of Spieker (bouwjaar begin 16e eeuw) in 1803 is afgesplitst. De evenementen bij 't Spieker tijdens de jaarlijkse Fiets-De-Boer-Op, 6 augustus jl., waren dan ook een mooie

gelegenheid voor Oud Vorden om zich te presenteren met een kleine expositie over de vereniging in het algemeen en de Vierakkerse vorderingen van de boerderijen-commissie in het bijzonder, uiteraard met speciale aandacht voor 't Spieker.

Voorts heeft de Commissie, samen met de Fotocommissie – en ter gelegenheid van de Open Monumentendagen op 10 en 11 september - een expositie verzorgd in de Theetuin van Veldwijk. Onderwerp hiervan waren de monumenten en de geschiedenis van de naastgelegen landgoederen De Bramel en Het Enzerinck. De

Vereniging Natuurmonumenten was daarbij zo vriendelijk om een wandelroute uit te zetten over Het Enzerinck, terwijl twee deskundigen rondleidingen hielden rond de beide huizen.

Ondertussen ligt er nog een groot aantal boerderijen te wachten op behandeling, of op aanvulling van gegevens en illustraties, en “äöst” de Commissie rustig door. Het werk op de boerderij is immers nooit gedaan.

Gerda Rossel (voorzitter)
Ben Wullink (transcripties)

Huize en erva Vierakker

FOTOCOMMISSIE

De Fotocommissie bestaat uit 5 leden: Jan Berentsen, Gerrit Eskes, Rinus Ilbrink (vz), Gozien Lottermant en Han Radstake. Wim Jansen houdt zich bezig met de ansichtkaarten (inmiddels 2326 verschillende!) Wim heeft aangegeven hiermee na vele jaren te willen stoppen. Ook Gozien is inmiddels gestopt. De Fotocommissie bedankt hen voor alle werk wat zij hebben verricht! Enkele anderen bieden bij gelegenheid hulp.

We hielden ons bezig met:

- Aanvulling en rubricering van foto's van school het Hoge;
- Vergaren van informatie over oude foto's;
- 1 keer per maand komt er een foto zonder gegevens in het weekblad Contact. De respons daarop is verschillend, maar zeker bevredigend.
- Ook in 2022 hebben we een digitale quiz aangeboden op onze site oudvorden.nl. Vele honderden hebben een poging gewaagd, uiteindelijk

kregen we van ca. 10 % de antwoorden binnen. Winnaar werd Ina Bargeman.

- In augustus heeft onze Commissie samen met de Boerderijencommissie een expositie verzorgd tijdens de 'Fiets-de-boer-op' fietstocht bij de familie Borgman-Roeterdink op 't Spieker' in Vierakker. Er kwamen enkele honderden belangstellenden langs onze stand.

Zij konden verschillende informatieborden bekijken, waarbij mondeling extra informatie werd verstrekt. Ook draaide er een korte film met luchtopnames van de Vierakkerse omgeving. Het leverde weer enkele nieuwe leden op!

- Eveneens in samenwerking met de Boerderijencommissie werd deelgenomen aan de Open Monumenten Dagen 2022. We hadden de beschikking over de deel van de voormalige boerderij aan de Almenseweg waarthans Theetuin Veldwijk gevestigd is.

Nadere uitleg verzorgden Gerda Rossel en Rinus Ilbrink.

- Enkele presentaties over Vordens historie werden gehouden voor de Ouderenkring en de Soosgroep Leesten Warken.

- Er komen regelmatig interessante foto's tevoorschijn, die aan de site worden toegevoegd. De foto-commissie houdt zich voortdurend aanbevolen voor interessante foto's om op de site te plaatsen. Na het scannen ontvangen de eigenaren hun foto terug. Totaal omvat het beeldarchief ca. 9000 afbeeldingen: foto's, dia's, ansichtkaarten en andere.

GENEALOGIECOMMISSIE

De Genealogiecommissie heeft 3 leden, Wim Jansen, Wim van Til en Wim Ruiterkamp als voorzitter. De onderlinge communicatie is dit jaar per e-mail en telefoon verlopen.

Het genealogieproject voor Wichmond is ver gevorderd. Hierna zal Vierakker beschreven gaan worden.

In 2022 is de lijst met Vordense begravens in de periode van 1870 tot

1974 onder het Genealogietopmenu op de website gepubliceerd en een uitgebreide toelichting te vinden is over de locatie. Over de periode 1830-1870 zal nog onderzoek gedaan moeten worden in het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL) in Doetinchem.

Met een indrukwekkende bijeenkomst en onder grote belangstelling van nazaten en betrokkenen werd op 8 juni 2022 op de Joodse begraafplaats een informatiebord onthuld

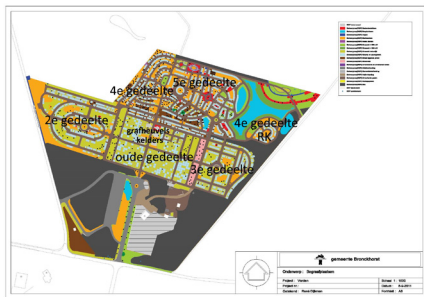
door burgemeester Besselink. Op het bord staat een korte beschrijving van de Joodse families tussen 1770 en 1930 in Vorden en de namen van de begravenen.

Verder ontvangt de commissie, meestal per e-mail, vragen over genealogiekwesties, worden aanpassingen aan stambomen voorgesteld en worden op verzoek stambomen gemaakt voor zover deze passen binnen de uitgangspunten van de Genealogiecommissie. Ook deze worden gepubliceerd op de website van Oud Vorden.

Op 1 oktober 2022 waren er 836 stambomen gemaakt en daarmee 47.151 personen en 20.894 gezinnen beschreven.

NB. Algemeen:

Nu het Old Vorden Huus weer wekelijks op dinsdagmiddag geopend is zal er per maand een vertegenwoordiger van de Boerderijencommissie, Archiefcommissie, Fotocommissie en Genealogiecommissie aanwezig zijn om gerelateerde onderwerpen te behandelen. De data zijn te vinden op de website bij het Menu Agenda.

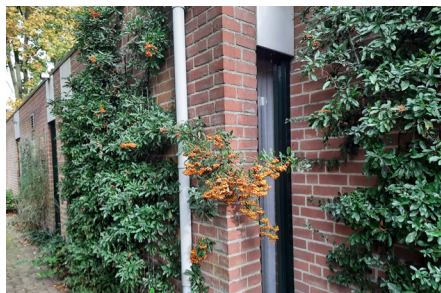

GROEN- EN BEHEERCOMMISSIE

De Groencommissie bestaat uit Henk Loman (vz), Marc van der Schot, Gerrit Lenselink en sinds dit jaar Bert Mulderij.

We hebben gedurende het jaar regelmatig onderhoud gepleegd, waar nodig werd gesnoeid en er zijn enkele nieuwe struiken geplant. Het ziet er naar ons idee netjes uit. In de herfst zorgen we dat het blad verwijderd

wordt. De dakgoten zitten er dan al snel vol mee. Die hebben ook een schoonmaakbeurt gekregen. Daarnaast hebben de enthousiaste vrijwilligers Wim van Til en Gerrit Winkels gezorgd dat het tegelplateau voor de ingang er weer als nieuw bijligt, met dank aan de Vordense aannemers Bargeman en Ruiterkamp voor de materialen!

LEZINGENCOMMISSIE

De Lezingencommissie, die bestaat uit Jan Berentsen, Boukje Tjihuis (voorzitter) en Hannie Wolters, organiseert elk jaar 5 á 6 lezingen. Uitgangspunt is onder andere proberen voor de leden van onze vereniging een gevarieerd jaarprogramma samen te stellen, met waar mogelijk Vordense onderwerpen of sprekers. In 2022 kwamen gemiddeld zo'n honderd bezoekers naar deze ledenavonden, die we afwisselend in De Herberg of Hotel Bakker houden.

De eerste ledenavonden van 2022 - de Niejaarsvesite en de februari-lezing - konden door de Coronalockdown niet doorgaan, maar de rest van het jaar waren er geen restricties meer.

Als altijd stond in maart de jaarlijkse algemene ledenvergadering op het programma, gevolgd door de presentatie 'Kris Kras door de Achterhoek' door de heer Sterringa. De voormalig huisarts wist het publiek te vermaken met een veelheid van interessante weetjes over historische personen, gebouwen en gebeurtenissen in de Achterhoek.

In april nam schrijfster Annegreet van Bergen ons in de lezing 'De goede jaren' mee naar de periode van ongekende groei in Nederland na WOII. Een nostalgische reis terug in de tijd naar de eerste zwartwit-televisietoestellen met urenlang testbeeld, de eerste auto, tandenpoetsen bij de gootsteen in de keuken, het glas sigaretten op tafel bij verjaardagen, saroma-pudding, kroontjespenpen

en toeren op de bromfiets. Een avond met veel inbreng vanuit het publiek en een hoog 'Oh ja-gehalte'

In september vertelde schrijfster Astrid Schutte het verhaal van 'De laatste heer', over hoe de bevoorrechte klasse plaatsmaakte voor de gewone man. Haar boek gaat over de levens van twee dorpsgenoten in Baak: haar eigen vader Jan Schutte, zoon van een pachtboer, en Werner Helmich, laatste kasteelheer van Huis Baak.

Dijkgraaf Hein Pieper, de baas van het Waterschap Rijn en IJssel, sprak in oktober over de uitdagingen van waterbeheer bij een veranderend klimaat. Hij benadrukte de ernst

van de huidige ontwikkelingen en waarschuwde voor de gevolgen van de voortrazende opwarming van de aarde. (Zie pagina 13 voor een verslag van deze ledenavond.)

De november-lezing handelde over dorpsgenoot meester H.J. Krebbers die een eeuw geleden ruim veertig jaar onderwijzer aan de Dorpsschool is geweest. In een duo-presentatie

vertelden journalist Arend Heideman en oud-voorzitter van Oud Vorden Wim Ruiterkamp over het werk en leven van deze opmerkelijke Vordense onderwijzer, dichter en schrijver.

Het overzicht van geplande lezingen staat op de agenda op de website www.oudvorden.nl en op de Oud Vorden-facebookpagina.

Boukje Tijhuis

INDRUKWEKKENDE ONTHULLING INFORMATIEBORD JOODSE BEGRAAFPLAATS

Waar we als vereniging met een goed gevoel op terugkijken, is de onthulling van het informatiebord bij de Joodse begraafplaats aan de Wildenborchseweg. Het bord beschrijft wie er begraven zijn en wanneer, waar de Joodse Vordenaren woonden en werkten, hoe zij hun religie beleefden en hoe de ooit zelfstandige Joodse gemeente in Vorden ontstond.

De onthulling vond op 8 juni plaats in bijzijn van familie, omwonenden, vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap, burgemeester Besselink, de gemeentelijk begraafplaatsbeheerder, en het bestuur en de werkgroep van Oud Vorden.

Ontvangst in Old Vorden Huus

Broer en zus Hans en Sylvia Heimans uit Diemen en Veenendaal, en Manja Windmuller uit Alphen a/d Rijn kwamen met hun echtgenote(n) van ver voor deze bijzondere gebeurtenis bij de graven van hun overgrootouders

en betovergrootouders. Wij ontvingen hen en de andere genodigden vooraf met koffie en thee in het Old Vorden Huus, waar Rinus Ilbrink de aanwezigen meenam op een wandeling langs vroegere Joodse woonadressen in het dorp, een digitale wandeling in verband met de regen.

Doek met Davidsster

Op de begraafplaats heette onze voorzitter Frank van Setten allen welkom, waarna toespraken volgden van de burgemeester, de consul-beheerder Joodse begraafplaatsen NL Eduard Huisman, en de familieleden zelf. Daarna was het de eer aan Hans en Manja om de zwarte doek met davidsster van het informatiebord te trekken.

Burgemeester scant QR-code

Burgemeester Besselink scande als eerste gebruiker de QR-code op het bord en kwam daarmee rechtstreeks op de pagina 'Vroegere Joodse gemeenschap Vorden' op

den.nl waarvan ze de eerste alinea's voorlas. Op deze websitepagina staat al veel informatie over de Joodse gemeenschap: diverse artikelen, documenten, stambomen en foto's.

Dit initiatief van Oud Vorden kwam

Burgemeester Marianne Besselink leest voor, na scan QR-code. Hans en Jane Heijmans, Ronnie Noach, Eduard Huisman en Wim Mol luisteren toe.

tot stand in samenspraak met het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap, Eduard Huisman, consul-beheerder Joodse begraafplaatsen in Nederland, en Theo Janssen, begraafplaatsbeheerder van de gemeente Bronckhorst.

Manja Windmuller spreekt geëmotioneerd en met trots over haar voorouders die hier begraven liggen.

We vonden het als oudheidkundige vereniging belangrijk om meer bekendheid te geven aan de Joodse Vordenaren uit de 19e/ begin 20e eeuw. Hier zijn vanaf 2017 vele uren van research aan vooraf gegaan. In 2019 organiseerden we een lezing voor ruim 140 belangstellenden, gevolgd door artikelen in de Vordense Kronyck en op Facebook Oud Vorden, waarop we veel positieve reacties ontvingen. Het nu geplaatste informatiebord bij de Joodse begraafplaats is een mooie afronding van dit project, waarmee we deze bijzondere groep mensen uit de vergetelheid hebben willen halen.

Dank aan het Oud Vorden-bestuur, en veel dank ook aan de 'collega's' Gerda Rossel, Wim Jansen en Wim Ruiterkamp voor de altijd snelle en waardevolle ondersteuning.

Wim Ruiterkamp

Ongeveer 50 leden van Oud Vorden namen deel aan de Najaarsexcursie naar Winterswijk. In lijn met het bezoek aan de Museumwerkplaats Transit Oost werd er per trein gereisd. Een bezoek aan het Museum Villa Mondriaan vormde het andere deel van de excursie. Bij het station Vorden werden de deelnemers verwelkomd door de voorzitter Frank van Setten die voor de gelegenheid was uitgedost met een ouderwetse stationschef-pet.

In Winterswijk stond voor de helft van de deelnemers een GSM-bus gereed. Transit Oost verkreeg de bus in 1997 in eigendom en vervoerde deze keer onze leden naar het Museum Villa Mondriaan. De andere deelnemers gingen te voet naar de Museumwerkplaats. Hier kregen we een rondleiding van een zeer enthousiaste en deskundige gastheer. In de enorme museumhal trok de grote modelbaan van 15 x 4 m de volle aandacht. De maquette op schaal beeldt het Winterswijkse spoorwegemplacement en wijde omgeving van ongeveer 1925 uit en bevat veel verrassende details. Ooit was Winterswijk het grootste grensemplacement tussen Nederland en Duitsland. Verder waren er in het museum veel historische elementen uit de tijd van de GTW en de GSM met als bezienswaardigheid de eerste T-Ford bus uit 1923. Ook kon de ruime collectie GTW en GSM bussen worden bekeken. Transit Oost bevat onder hetzelfde dak ook een grote reparatiewerkplaats waar ruimte wordt geboden aan de vrijwilligers die de museumcollectie restaureren. Ook

NAJAARSEXCURSIË

Winterswijk, 5 november 2022

is er de mogelijkheid voor externe partijen zoals Arriva om hun eigen voertuigen met eigen personeel te renoveren. Het museum beschikt over 40 vrijwilligers. Ook voor kinderen heeft het museum veel belangwekkends te bieden en is een interessante vakantiebestemming met ouders of grootouders.

Hierna werden we met de GSM bus naar het Museum Villa Mondriaan gebracht waar eerst van een kopje koffie of thee met een heerlijk stuk brownie werd genoten. Vervolgens kon met behulp van een audio/videogids iedereen op eigen gelegenheid de collectie bekijken. Het museum legt de nadruk op de jonge jaren van Piet Mondriaan, het werk van vader en Oom en tijdgenoten. Uit de collectie blijkt dat Piet Mondriaan in zijn figuratieve periode een bijzonder aantrekkelijk schilder was. De tijd was helaas te kort om de verzameling volledig te bekijken, omdat de bus al weer stond te wachten om ons terug te brengen naar het station van Winterswijk. In het stationsrestaurant konden we nog een consumptie nuttigen voor we gezamenlijk met de trein van 17.20 u terug naar Vorden reisden, waar velen de voorzitter bedankten voor een zeer geslaagde middag.

Boukje Tijhuis

GEPASSIONEERD BETOOG VAN HOOGSTE BAAS WATERSCHAP RIJN EN IJSSEL

Dijkgraaf windt er geen doekjes om

"U krijgt van mij geen positief verhaal...", waarschuwde dijkgraaf Hein Pieper in zijn eerste zinnen al de circa 110 toehoorders in de zaal van hotel Bakker. Donderdag 6 oktober was de hoogste baas van het waterschap Rijn en IJssel bij Oud Vorden te gast. Hij sprak over de uitdagingen van waterbeheer bij een veranderend klimaat, en benadrukte de ernst van de huidige ontwikkelingen.

De aloude kerntaken waar de Nederlandse waterschappen zich al sinds de middeleeuwen mee bezighouden 'veilige dijken, voldoende water, schoon water' zijn nog steeds actueel. Maar waar de focus in 'Nederland waterland' eerder altijd lag bij het snel afvoeren van water richting de Noordzee, is dat tegenwoordig anders door de voortrazende klimaatverandering. Hoogste prioriteit van het Waterschap is nu de ernstige gevolgen van het veranderend klimaat zo veel mogelijk te beperken.

Ver-van-mijn-bed-show

Hoewel we allemaal al jaren bijna dagelijks de journaalbeelden zien van overstromingen en grote natuurbranden wereldwijd, lijkt de ernst ervan niet echt aan te slaan. Het is een ver-van-mijn-bed-show en we gaan over tot de orde van de dag. Zelfs de overstromingen in Limburg van de afgelopen jaren lijken op de wat langere termijn niet veel indruk te maken.

Droogte en overstromingen

Maar Hein Pieper maakt met zijn gepassioneerde betoog heel duidelijk hoe slecht de aarde er aan toe is, ook in onze eigen omgeving. Als de menselijke uitstoot van broeikasgassen onverminderd doorgaat, zijn de verwachte gevolgen desastreus. Steeds meer droogte, overstromingen en hittestress. Hittestress is een aandoening veroorzaakt door extreme hitte, die zich uit in diverse lichamelijke klachten, waarbij mensen en dieren warmte niet kwijt kunnen.

Onleefbaar heet

De temperatuur blijft oplopen, in een veel sneller tempo dan we aanvankelijk dachten. Over 50 jaar betekent dat een stijging van 7,5 graden, dubbel zoveel als de 3 graden waarmee tot voor kort rekening werd gehouden. Voor een derde van de wereldbevolking is het dan 'onleefbaar heet' geworden.

In onze eigen omgeving zullen de gevolgen van wateroverlast ook steeds extremer worden. Ook de hogere delen van NL zullen onderlopen met enkele decimeters water, aldus Pieper...

Ozonlaag herstelt

Net toen iedereen in de zaal wat ongemakkelijk op zijn stoel begon te schuiven, bracht de dijkgraaf nog een positieve gedachte naar voren. Er is nog hoop, zei Pieper, want het positieve nieuws is dat de gaten in de ozonlaag (jaren 70, 80) langzaam herstellen doordat de mensheid wereldwijd het schadelijke drijfgas cfk in de ban heeft gedaan. Dat betekent dat er nog veel kan worden bijgestuurd, als we de ernst van de situatie maar inzien...

Wat kunnen we zelf nog doen?

- Wees zuinig met kraanwater
- Afkoppelen regenpijp (water loopt niet meer in het riool, maar in de tuin of eigen opvang)
- Regenwater opvangen in ton of stuw
- Minder tegels, meer bomen en planten
- Geen chemische middelen door

riool spoelen

- Auto wassen in wasstraat
- Geen plastic op straat, in riool, op oever gooien.

Overige bronnen: www.WUR.nl,
www.Quest.nl, www.denieuwen200.nl

Eerste democratisch bestuur NL

Waterschappen zijn de oudste vorm van openbaar bestuur in Nederland; ontstaan in de Middeleeuwen (circa 13e eeuw) toen de bevolking begon te groeien en burgers gingen samenwerken om het land bewoonbaar te maken. Ook begonnen zij gezamenlijk te zorgen voor de dijken, sloten en vaarten. Grote boerenbedrijven uit de omgeving sloten hierbij aan met een gekozen vertegenwoordiger uit hun midden. De gekozen vertegenwoordigers werd heemraad genoemd en vormden het dagelijks bestuur van een waterschap. Dit was het eerste democratisch gekozen bestuur van Nederland. Mensen zonder land hadden overigens geen zeggenschap. De dijkgraaf had en heeft - net als een burgemeester in zijn college van wethouders - geen stemrecht in het bestuur.

Het waterschap in cijfers

Meer weten over wat het waterschap doet?
Ga naar www.wrij.nl

BOEKENNIEUWS

Op 10 november verscheen het Verhaal van Gelderland: vier boeken die samen een compleet en prachtig geïllustreerd overzicht vormen van de rijke geschiedenis van Gelderland. Aan Verhaal van Gelderland werkten ruim dertig auteurs en redactieleden mee: allen kenners van hun specifieke tijdsperiode en van de regionale geschiedenis van Gelderland. Het boekproject heeft tot doel verspreide kennis over het verleden van Gelderland bijeen te brengen in een samenhangend en toegankelijk overzicht, bestemd voor alle bewoners, bezoekers en belangstellenden.

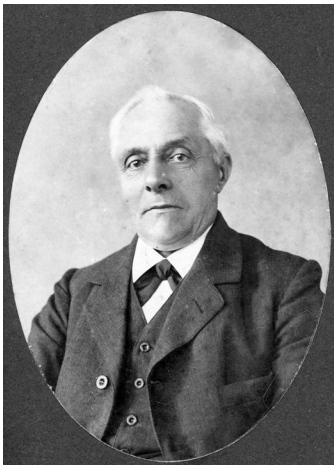
Informatie en bestellen kan bij boekhandel Bruna.

Verslag lezing winterbeheer

Wim Ruiterkamp

MEESTER H.J. KREBBERS IN VORDEN (1881 - 1936)

Inleiding

Het leven van “meester” H.J. Krebbers is op diverse manieren vastgelegd, o.a. in een boekje uitgegeven door de Historische Vereniging Borculo¹, waarin zijn jeugd, de opleiding tot (hulp) onderwijzer in Zutphen en Holten en zijn leven als onderwijzer in Arnhem en Schoonhoven zijn beschreven. Minder is er over zijn Vordense periode bekend².

¹ H.J. Krebbers en Gelselaar Een eenvoudige levensbeschrijving Themanummer 2 1991

² Vordense Kronyck 1984 nr. 1, Vordense Kronyck 1996 nr. 1, Vordense Kronyck 1997 nr. 1, Vordense Kronyck 2001 nr. 2, Vordense Kronyck 2007 nr. 2, Vordense Kronyck 2015 nr. 2

De informatie hierover komt met name van Krebbers zelf, die in 24 schoolschriften 82 jaren van zijn leven heeft beschreven. Waar in dit artikel teksten uit deze schriften worden aangehaald zijn deze cursief aangegeven.

Kort na zijn overlijden op 12 februari 1936 verscheen er een Krebbersnummer van het tijdschrift Archief van de Oudheidkundige Vereniging De Graafschap³, waarin tekstgedeelten van de schriften zijn opgenomen, naast een In Memoriam van W.F. van Mourik en een 'herdruk' van een publicatie van de inmiddels overleden onderwijzer H.W. Heuvel ter gelegenheid van Krebbers' 60ste verjaardag.

Jeugdherinnering

Hendrik Jan Krebbers werd geboren op 30 maart 1852 in Gelselaar, als zoon van een dagloner. Tot zijn vroegste jeugdherinneringen hoort een tocht met zijn vader en een buurman met de kledewagen naar

Zutphen. De reis valt hem nogal tegen omdat het er onderweg bijna zo uitziet als thuis, met pauzes bij De Lugte (Luchte) in Lochem en Het Spekkink in Warken.

In Zutphen wordt de markt bezocht en is er ook nog een bezoek aan een Oom en Tante. "Daarna gingen we de stad zien. Maar 'k was al gauw vermoeid en suf van het kijken. Wij vingen de lange terugreis weer aan en bereikten tegen de avond de ouderlijke woning waar we door moeder werden opgewacht."

Al jong blijkt Krebbers over een bijzonder talent te beschikken om gedichten te maken. Na tot zijn achttiende jaar boerenwerk gedaan te hebben krijgt hij de kans om een opleiding te volgen tot hulp-onderwijzer aan de Normaalschool in Zutphen. Vervolgens wordt hij hulp-onderwijzer in Holten en daarna onderwijzer in Arnhem en Schoonhoven. In deze laatste stad wordt hij enkele keren ernstig ziek door malaria (moeraskoorts). In het moerasachtige gebied rondom Schoonhoven zijn de malariamuskieten erg actief en Krebbers blijkt hier uiterst gevoelig voor te zijn. Hij ontvangt het advies "*om mij ter wille van mijn gezondheid weer in een hoogere streek, b.v. in Gelderland, te vestigen.*"

Uitspanning "Het Spekkink"
Lochemseweg, Warnsveld

³ Archief tevens orgaan van de Oudheidkundige Vereniging De Graafschap en van de Meester Hendrik Willem Heuvel Stichting Kerstmis 1936. Krebbers was zelf in 1925 een van de oprichters van de vereniging.

Onderwijzer aan de Dorpsschool in Vorden

Zomer 1900. V.l.n.r.: de meesters Bieleman (hoofd der school); W.J. Schutte, H.J. Krebbers; juffr. Tulp en vrouw Heijink (handwerkonderwijzeres).

“In den loop van den zomer las ik de advertentie, waarin men te Vorden, dat land van den dichter Staring, sollicitanten opriep voor de betrekking van onderwijzer.....Het was mij niet bekend, dat mijn kennis uit Arnhem, de heer G.J. Bieleman, hoofd van die school was. Ik werd er terstond benoemd.”

Op zondag 2 oktober 1881, bij aankomst met de trein in Vorden, wordt hij ontvangen door zijn collega W.J. Schutte die hem naar zijn kosthuis begeleidt. In eerste instantie is dat bij Johan Hendrik Barendsen op het adres A61 bis (nu Zutphenseweg 15). Hij verblijft hier tot 10 september 1883 als hij verhuist naar de woning van Gerrit Jan Enzerink, huisnummer A28/40 (nu Kerkstraat 13). Op 27 juli 1885 neemt hij zijn definitieve intrek in Hotel 't Wapen van Vorden (nu: De Herberg) bij de familie Brandenburg, waar hij tot het einde van zijn leven zal blijven wonen.

De lagere school staat dan nog aan de Dorpsstraat, ongeveer op de plaats van het huidige Meestershuis.

Zijn eerste kennismaking is een diepe teleurstelling. In zijn biografie schrijft hij op 82-jarige leeftijd hierover onder de titel: *“Een diepe kniebuiging”*. *Tegenwoordig kan men zich moeilijk voorstellen, hoe Vorden er in 1881 uitzag. Alles is zoo geheel anders geworden. 't Waren een paar dozijn vrij verstrooid liggende lage huizen, sommige met de schuren er naast, vaak zeer bouwvallig. Langs de straat verhief zich op 't kerkplein de statige rij kastanjeboomen. De oude school (gesticht in 1835) stond aan de straat (de Dorpsstraat) en leek wel een pakhuis. Den inwendige groote ruimte was bevoerd met baksteen en bezet met die ouderwetsche lange banken. Aan den noordelijken muur, vóór de verschillende klassen hingen zwarte borden, versleten kaarten en eenige platen.*

Bij den eersten stap, die 'k in dit opvoedingsgesticht deed, maakte ik onwillekeurig een diepe kniebuiging. Vlak achter den drempel was een verzakking in den vloer ontstaan, allicht door rotten (ratten) ondergraven, die zochten naar de gevallen kruimpjes van de boterhammen der kinderen. Ik bracht eens een bezoek aan de school in 't naburige Linde (d.i. de Medlerschool, gesticht in 1827) die nog meer in een vervallen toestand verkeerde. De rotten hadden daar den baksteen vloer vooral in de hoeken erg ondergraven. Ze kwamen gedurende de lessen nieuwsgierig te voorschijn kijken, alsof ze daaraan met belangstelling deelnamen. Soms hadden ze ruzie en lieten dan een doordringend gepiep horen.

Na de diepe kniebuiging in de Vordensche school kwam ik in een gang tusschen twee rijen banken door. 't

3 april 1903. Links staande meester Van Slooten, rechts meester Krebbers. De namen van de kinderen zijn te vinden op de website van Oud Vorden bij Beeld/Foto's/Scholen en schoolfoto's/O.L. Dorpsschool/F555004

Nutsgebouw dat er vlak naast was verrezen, onderschepte 't licht uit het Oosten.

Mijn plaats was voor de 3de klas. De onderwijzers van de 1ste, 2de, en 4de klas stonden op eenigen afstand naast me."

Over de toestand van het schoolgebouw in 1882 schrijft Krebbers onder de titel: "De oude school verbouwd!" "Ik Heb ze goed leren kennen die school, want ze heeft tijdens mijn werkzaamheid alhier nog negentien jaren dienst gedaan.....Zoo'n bergplaats hield 5 uur daags de kinderen gevangen.....Maar eindelijk werd er door den Gemeenteraad besloten om vier duizend gulden af te zonderen voor een betere inrichting van het oude gebouw! 't Werd nu in vier lokalen gescheiden en naar het noorden uitgebouwd tot aan het straatje (d.i. de Kerkstraat) dat parallel met de

straatweg loopt. Wie dit werk had aangenomen scheen 't een verdienstelijk werk te achten om 't zo slecht mogelijk te doen. Verstand van zulk werk had hij volstrekt niet; hij was een boerenmetselaar."

Uiteindelijk wordt dan in 1900 de opdracht gegeven voor de bouw van een nieuwe school (de huidige school is van 2007) aan de Kerkstraat, die in 1901 officieel wordt geopend, nadat plannen hiervoor regelmatig door Den Haag werden afgekeurd. "Men vermoedde dat de stichters van de kerkelijke school (d.i. de School met den Bijbel op Het Hoge, gesticht in 1879) die voor een tiental jaren was gesticht, het plan tegen hielden."

Honorering

Krebbers traktement bedraagt aanvankelijk fl. 600 per jaar. "Kort na mijn indienst treding wandelde ik op

een zaterdag den kant naar Den Bramel uit. Vier boeren waren aan den kant van den weg in een droge sloot aan 't ruimen. Ik groette hen beleefd en ging voorbij.

“Daor he’j ook weer zoo’n opvraeter” zei de oudste boer zoo luid, dat ik ‘t duidelijk verstaan kon.”

Omgang met leerlingen en ouders

Alhoewel Krebbers weinig schrijft over de omgang met leerlingen en ouders wijdt hij een uitgebreid hoofdstuk aan een heel bijzondere situatie die hij als titel geeft: *“De blinde huisvader”*.

Hij vertelt over een blinde vader van twee leerlingen. De man vergezelt zijn jongens soms, maar dan moet een van de twee broers de vader weer naar huis brengen *“drie kwartier gaans van 't dorp, aan de grens der gemeente.”* Als hij de man geruime tijd niet gezien heeft brengt één van de zontjes het bericht dat zijn vader ziek is en geeft aan dat zijn vader wenste *“dat ik hem nog een keer kwam bezoeken.”* Krebbers beschrijft het kleine huisje en de ontmoeting, waarbij hij de indruk heeft dat de blinde man *“nog hoogstens een paar dagen zou kunnen leven.”* Bij zijn vertrek vraagt hij buiten aan de vrouw of de zieke nog over iets tobt. Zij bevestigt dit en vertelt dat het de volgende dag marktdag in Zutphen is en hij ieder jaar gewend was een paar *“keuntjes (kleine varkentjes)”* te kopen. Krebbers overlegt met twee burens waarvan er één naar de markt gaat om voor gezamenlijke rekening een paar keuntjes te kopen. *“En de blinde heeft nog ettelijke maanden geleefd en zich met het geknor zijner beide varkentjes kunnen opvroo-*

lijken.”

“Toen hij gestorven was, had zijn vrouw 't geluk een vriend te bezitten die zich harer aantrok en met haar trouwde. Maar haar beider zontjes verlieten nu de Openbare School en gingen voortaan naar de School met den Bijbel.”

Dagindeling

“k Was altijd, weer of geen weer, gewoon, om 's morgens voor schooltijd minstens een uur te gaan wandelen. Dan bedacht ik het plan voor mijn geschriften. Vóór ik 't huis uitging, verfrischte ik me met een kopje thee en een stuk roggebread. Als ik weer thuis kwam gebruikte ik op mijn gemak mijn morgenmaal. Gewoonlijk was ik 't eerst, opgewekt en frisch, in school. Als er om vier uur de schooltijd geëindigd was, dronk ik weer een kop thee, ging dan weer een uur wandelen en werkte 's avonds de schets uit, waarvan ik 's morgens de punten met potlood had opgeschreven. Later dan elf uur ging ik 's avonds haast nooit naar bed.”

Mening over Vorden

Hij beschrijft Vorden als volgt: *“'t Was hier een achterlijke toestand. Men was er blijkbaar op uit, om den nieuwe tijd zoo lang mogelijk buiten de gemeente te houden. Overal elders uit den Achterhoek vond men den Burgerlijken Stand gepubliceerd in één of meer kranten. Van Vorden niet. Als men te onbemiddeld was om een advertentie te betalen kwam 't er ook niet op aan dat er kosteloos melding werd gemaakt van iemands overlijden. Zo schijnt men geredeneerd te hebben.*

Ik was berichtgever van de Zutphen-

sche Courant. De schilder B. maakte me opmerkzaam op dit verzuim. Den volgenden dag ging ik naar 't gemeentehuis en vroeg burgemeester J.H.G. wanneer 't hem 't best gelegen kwam om mij inzage te geven van den Burgerlijken Stand voor de Z.C.? Hij antwoordde norsch: "Daar is geen tijd voor!"

Groetend ging ik toen heen, maar ik kreeg geen groet terug. Toen berichtte ik den heer Bientjes, toenmaals redacteur van de Z.C. mijn ervaringen op dit punt en 'k verzocht mij eens een boozen brief te schrijven, omdat ik altijd in gebreke bleef om een opgaaf van den B.S. te zenden, wat door niet één van de berichtgevers ooit verzuimd werd.

De heer Bientjes zond mij een recht boozen brief. 'k Liet dien lezen aan den zoon van den burgemeester die Secretaris was en vroeg hem, wat mij te doen stond?

Hij beloofde mij elke veertien dagen een afschrift van den B.S. en heeft dit ook gedaan. Sinds dien tijd is de B.S. geregeld in de Graafschapsche Bladen te lezen geweest."

Afscheid

In mei 1922 vraagt Krebbers met het oog op zijn leeftijd eervol ontslag. De gemeenteraad verleent hem op de meest eervolle wijze dit ontslag met dankbetuiging voor de bewezen diensten⁴. In 1920 heeft hij al zijn ontslag ingediend voor het herhalingsonderwijs (avondonderwijs WR), hetgeen hem verleend wordt⁵.

Onderwijsjubilea

Krebbers viert zijn 30-, 40- en 50-jarige onderwijsjubilea. In De Telegraaf van 2 oktober 1931 wordt gemeld dat

op 1 oktober werd herdacht dat Krebbers 50 jaar geleden werd benoemd in Vorden. Volgens De Telegraaf kwamen velen "den heer Krebbers met zijn jubileum gelukwensen"

Hackfortsfeest

In 1878 ontvangt de school een legaat van fl. 1800,- van Arent baron van Westerholt tot Hackfort met het doel dat de rente jaarlijks wordt besteed aan een beloning voor trouw schoolbezoek: traktatie van de Baron. In 1935 wordt bij het Hackfortsfeest het Hackfortslied gezongen van H.J. Krebbers, thans rustend onderwijzer⁶. Het feest wordt elk jaar op 6 november gevierd.

Wijze: Wie in januari geboren is, sta op

Wij vieren heden blij van geest, hoezee het zo geliefde Hackfortfeest, hoezee Die Heer van Hackfort was zo waar, een vriend van heel de kinderschaar Hoezee [6x]

Wij prijzen luid die edelman, hoezee Het leren daar komt nu niets van, hoezee

We krijgen koek en chocola, en zingen een lied voor en na. Hoezee [6x]

Dus 6 november blijft de dag, hoezee de dag van vreugde en gulle lach, hoezee

En loopt het vrolijk feest ten end, dan zingen wij weer blij gestemd. Lang leve het Hackfortfeest [2x]

⁴ Graafschap-bode 12 mei 1922

⁵ Graafschap-bode 22 juni 1920

⁶ Graafschap-bode 8 mei 1935

De Volksspraak

Krebbers schrijft hierover: *“De Volksspraak, die volgens den dichter Starving, nog den klank teruggeeft uit onze Vadren mond, is mij zeer dierbaar.*

’t Is mijn Moederspraak. De eerste achttien jaren van mijn leven heb ik ze in ’t ouderlijk huis en in de omgeving uitsluitend gesproken. Later gebruikte ik nog vaak die spraak voor mijn bijdragen in couranten, tijdschriften en almanakken. Ze is niet minder gemakkelijk te leeren dan enige andere taal. Men leert ze eerst goed, door ze jaren lang thuis uitsluitend als spreektaal te gebruiken en men is dan soms verrast en verbaasd over haar juistheid, schoonheid en rijkdom.”

Hij voegt er nog een voorval aan toe. Toen hij “Un korf vol dennepoukels (dennenappels)” aan het bewerken was kwam Professor G (= Gallée WR) bij hem zitten en bood aan het voorwoord te schrijven, hij had immers een Woordenboek voor ’t dialect geschreven. Krebbers twijfelt en dankt voor de belangstelling. Navraag levert later op dat hij in het ouderlijk huis nooit dialect had mogen spreken omdat zijn hooghartige moeder (geboren in Groningen WR) dit volstrekt niet wilde hebben. Ze had zelfs weten door te drijven dat een kleindochter *“bij ons van school werd genomen en naar de stad gestuurd.”*

Schrijver en dichter

Een te laat bezorgde Nieuwjaarswens voor 1870 aan zijn oude en ernstige zieke schoolmeester Rotman (*“’t bestond uit zeventig versregels”*) trekt de aandacht van de onderwijzer en de predikant Maaldrink. *“Ook ds. Snel die voor*

dien tijd nooit gehoord had dat ik wel eens verzen schreef, hielp hem de vermogende menschevrienden in den streek op mijn persoon en werk opmerzaam te maken. Eenige van mijn best gelukte verzen werden hun vertoond en zo wist men te bewerken dat de directeur van de Zutphensche normaallesen me op proef toestond aan de lessen deel te nemen”.

Krebbers heeft zich naast het onderwijs zijn leven lang bezig gehouden met het maken van gedichten en het schrijven van verhalen en boeken, waarbij het accent op kinderboeken lag. Daarbij schreef hij zowel in het Achterhoeks dialect (de Volksspraak) als in het Nederlands. Opmerkelijk is een vertaling van zijn boek “Uit het Wonderland” in het Zweeds: “Från Sagolandet”

De Jong’s vereniging

De vrienden van de Deldense boerendichter W. de Jong’ besloten om zijn nagedachtenis in ere te houden door de oprichting van *“De Jong’s vereniging”* waar Krebbers deel van uitmaakte en vanaf 1891 secretaris was. *“Al spoedig raakte ik hier bevriend met tal van ingezetenen. De leden der De Jong’s vereniging namen mij op in hun gezelligen kring, die stond onder de leiding van den nog krassen, werkzamen emeritus-predikant H. Kampheuwe Greving”* (1798- 1891).

Maatschappij “Tot Nut van ’t Algemeen”

In Vorden werd in 1818 door ds. Hugenholtz en de baron van Hackfort

een Departement opgericht. De eerste vergaderingen zijn gehouden op 't Huis te Hackfort. In 1878 wordt de eerste steen gelegd voor een eigen gebouw, het Nutsgebouw.

Gevelsteen van het Nutsgebouw

Ds Kampheuve Grevink is dan voorzitter en zal dit tot op hoge leeftijd blijven. Het hoofd van de Openbare School Bieleman zal lang secretaris zijn. De ledenavonden bestaan voornamelijk uit het voordragen door leden en gasten van verhalen en gedichten.

Al op 7 november 1881 wordt Krebbers na ballotage toegelaten als lid. Daarna vinden we zijn naam jaarlijks een aantal keren in de notulen vermeld vanwege voordachten van eigen werk maar ook van anderen. In de loop der jaren zal hij diverse bestuursfuncties vervullen zoals bij de Nuts-kleuterschool en de Nutsbibliotheek.

Het eeuwfeest wordt enkele jaren uitgesteld vanwege de eerste wereldoorlog en wordt gevierd in

november 1919. Krebbers houdt de feestrede.

Op 26 oktober 1920 worden Krebbers en zijn collega Schutte door de Nutsvergadering benoemd tot ereleden. Op 15 april 1932 is hij 50 jaar lid van het Departement Vorden en wordt gehuldigd.

In de notulen van de Nutsavond op donderdag 16 april 1936 staat: "De voorzitter verzoekt de aanwezigen zich van hun zetels te verheffen en herdenkt in gevoelvolle woorden het overleden erelid, de heer H.J. Krebbers. De heer Krebbers was lange jaren de ziel van de bibliotheek, waarvoor hij veel heeft gedaan. Tevens was hij vele malen actief werkzaam op de Nutsavonden en heeft met zijn leuke voordrachten de aanwezigen vele aangename uurtjes bezorgd. Zij nagedachtenis zal bij ons Nutsdepartement in dankbare herinneringen blijven bewaard".

Vereniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer te Vorden

De Vereniging werd op initiatief van de heer W.F. van Mourik opgericht in juni 1904.

Het bestuur bestond uit:

W. Bar. van der Borch van Vorden, voorzitter

A. Bar. van der Heijden van Doornenburg, vice-voorzitter

H. van Slooten Jr., secretaris

W.F. van Mourik, penningmeester

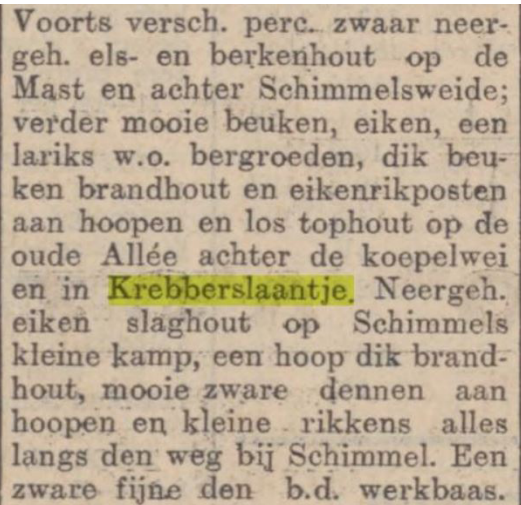
⁷ Nogmaals Willem de Jong, de vergeten Vordense 'boerenarbeider', dichter en schrijver. Carol Jan Klok, Vordense Kronyck 2015 nr. 2

W.J. Thate van den Bramel
 A.J. Ensink
 L. Brandenburg

Al in 1906 wordt de eerste "Geïllustreerde Gids voor Vorden" uitgegeven. Het 57 pagina's omvattende boekje met tekeningen en plattegronden van Van Mourik en ook een aantal foto's, kostte f. 0,25. In het boek worden diverse tochtjes per rijtuig of per fiets en een aantal wandelingen beschreven, naast een uitgebreide beschrijving van "Merkwaardigheden" en "Kasteelen en bosschen". De tekst is opgesteld door Krebbers.

In 1913 bij de herdenking van 100 jaar bevrijding van Frankrijk is Van Mourik de initiatiefnemer van de bekende Achtkasteelentocht en verschijnt er een Gids voor een bezoek aan Vorden met opnieuw tekst van Krebbers. Het bevat een "Plattegrond met duidelijke aanwijzing van den Achtkasteelentocht", korte beschrijvingen van de kastelen, tochten per fiets en rijtuig, opnieuw "Merkwaardigheden" en een pleidooi voor Vorden als woonplaats. Rond 1917 verschijnt er opnieuw een Gids voor Vorden. Hierin wordt Krebbers aangeduid als "bewerker". Veel teksten zijn inderdaad bewerkingen van vorige uitgaven. In 1928 volgt de "tweede" uitgave van de Gids voor Vorden met de toevoeging "Het achtkasteelendorp" in Gelderland, bewerkt door H.J. Krebbers en W.F. van Mourik. Het boekje heeft nu 92 bladzijden waarvan 48

bladzijden "Advertentiën" en kost f. 0,60 en met de kaart van de Achtkasteelentocht f. 0,75. Het rijtuig is inmiddels vervangen door de auto. In het Archief van De Graafschap Kerstmis 1936 schrijft W.F. van Mourik in zijn In Memoriam over Krebbers: "Hoe gaarne luisterde ik naar hem, als hij me weer een nieuw "stuk" voorlas, dat door hem in het "Krebberslaantje" in het Vordensche Bosch (gelukkig is dit laantje nog ongerept gebleven!) geschreven was, en hoe kon hij me dan zoo in enkele woorden de zaligheid beschrijven van zijn verwijlen in de door hem geliefde boschomgeving, 's morgens vroeg als de vogels hun lentelied zongen en 't verder stil en rustig was om hem heen."

Voorts versch. perc. zwaar neergeh. els- en berkenhout op de Mast en achter Schimmelsweide; verder mooie beuken, eiken, een lariks w.o. bergroeden, dik beuken brandhout en eikenrikposten aan hoopen en los tophout op de oude Allée achter de koepelwei en in **Krebberslaantje**. Neergeh. eiken slaghout op Schimmels kleine kamp, een hoop dik brandhout, mooie zware dennen aan hoopen en kleine rikkens alles langs den weg bij Schimmel. Een zware fijne den b.d. werkbaas.

Bij een houtverkoop in 1940 is er nog sprake van het Krebberslaantje⁸, terwijl in 1955 de Leeuwarder Courant aangeeft dat de Vordense bevolking weet wat het Knopenlaantje is⁹.

Het Parool weet te vermelden dat Krebbers zelf al zo'n 50, 60 jaar geleden de soepelheid van de beukentwijgen heeft ontdekt en dat er dus honderden "nepknopen" tussen zitten¹⁰!).

Religie en politiek

Krebbers' religieuze overtuiging kent diverse uitingen. Zijn gedichten met een religieuze inhoud hebben vaak een tamelijk orthodox karakter zoals blijkt uit zijn gedichten in Onesimus, het jaarboekje van Nederlandsch Mettray. Anderzijds was hij zeer actief in de vrijzinnige Nederlandse Protestantenvbond. Zij organiseerden kerkdiensten in het Nutsgebouw. Op 13 december 1931 werd het 25-jarig jubileum gevierd¹¹. Krebbers was in 1913 betrokken bij het organiseren van een openlucht-bijeenkomst van vrijzinnig hervormden op de tweede Pinksterdag in Lochem. Verder was hij lid van de Vrijmetselaarsloge "Karel van Zweden" in Zutphen. Bij zijn begrafenis wordt het woord gevoerd door ds. Beversluis te Zutphen secretaris van het Hoofdbestuur van de Vereniging van Vrijzinnige Hervormden in Nederland.

Krebbers was lid van de Liberale Kiesvereniging.

In 1912 wordt er in Vorden een afdeling van de Bond van Staats-

pensionering opgericht waarbij Krebbers gekozen wordt als eerste secretaris.

Overlijden

Krebbers overlijdt op 12 februari 1936 te Vorden. Hij wordt begraven op de Algemene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan op locatie B 47. Van de begrafenis wordt uitgebreid verslag gedaan in de Graafschap-bode¹².

De Graafschap-bode
14-02-1936

Krebbers schreef over de familie Brandenburg: *En in Vorden, bij moeder Brandenburg, wachtte me 't beste Tehuis.*

⁸ Zutphense Courant 5 januari 1940

⁹ Leeuwarder Courant 5 januari 1955

¹⁰ Het parool 4 mei 1956

¹¹ Graafschap-bode 14 december 1931

¹² Begrafenis wijlen den heer H.J. Krebbers te Vorden. Graafschap-bode 17 februari 1936

De steen is geplaatst en zijn vrienden komen nog eenmaal samen met dankbare herinneringen in hun hart aan hun trouwe vriend Krebbers. V.l.n.r. de heren: W. van Mourik; G. Prop; H. Odink; Joh. Brandenburg; A. Kost en L. Tjoenk.

Het graf in 2020. Zijn vrienden maakten een fout in zijn geboortedatum: 30 maart 1853 moet zijn 30 maart 1852. Tekst: Dorst naar liefde, licht en leven.

Ten Slotte

Dit artikel kon slechts tot stand komen dankzij Arnoud Viersen die zijn uitgebreide collectie over meester Krebbers beschikbaar stelde, waarvoor veel dank.

Overzicht van Krebbers' publicaties

Aan het slot van zijn levensbeschrijving maakt Krebbers een lijst van zijn eigen publicaties.

1. *“Un korf vol Dennepeukels”* (een lijvige bundel vertellingen, voordrachten en gedichten in dialect) Uitgever Brinkgreve Deventer
2. *“De man mot altied de minste waezen”* (Kluchtspel), uitgegeven door Jansen in Deventer
3. *Stukjes in den Gelderschen Volks-Almanak, den Zutphenschen Almanak van 1882 af tot 1935 en andere stukjes*
4. *“Breeve van Gait Vreeman”* in de *Zutphensche Courant*
5. *“Schetsen van meester Jochem in de Lochemse Courant en de Zutphenschen almanak*
6. *Stukjes van Gait Vlegop in de Graafschapbode*
7. *Klachte van Klaos Lang van Draod aover den bedroefden toestand van de waegen in Gelselaar (Gelster) Ds. Cuperus, toenmaals Redacteur van de Zutphensche Courant plaatste 't stuk als hoofdartikel. 't Baarde zoveel opzien, dat Gedeputeerde Staten van Gelderland een onderzoek instelden. Er kwam binnen 't jaar een vaste, veel verkorte weg van Geesteren naar Gelselaar tot stand, die jaren later door burgemeester Bloemers tot Diepenheim werd voortgezet Enz. Stukjes in “Salland”*
8. *In de Nederlandsche taal verschenen van mij: Bij Thieme in Zutphen een bundel gedichtjes “Lelietjes der Dalen”*
9. *Een geschiedenis-boekje voor de Volksschool: “Oude Kennissen”*
10. *In Stamperius “Nieuwe Bibliotheek voor de Jeugd”, uitgever W.H.J. van Nooten, thans Gebr. Kluitman te Alkmaar, verschenen van mij vier*

deeltjes

- a. *Toon Revers* (5e druk)
- b. *Jan Krijnszoon*
- c. *De wraak van den daglooner* 2e druk
- d. *Arbeid adelt* (Uit het leven van G. Stevensen (d.i. Stephenson) 2e druk)

11. In *“De kindervriend”* van Stamperius Uitgaaf van Sijthoff te Leiden leverde ik ook vier deeltjes:

- a. *Eigen Schuld* 4e druk
- b. *Mies Aaltje* 3e druk
- c. *Janneman*
- d. *Te laat berouw* (Eigenaar van 't laatste 4 tal is nu de firma Vlieger in Amsterdam)

12. *“Hein en zijn Kraaien”* Uitgevers Holkema en Warendorf te Amsterdam

13. *“Veldwachter Boshof”* Uitgever Van Belkum te Zutphen, nu te Velp (Beschrijving o.a. van den slag bij Waterloo).

14. *Willem van der Veen* (Beschrijving van den tocht naar Rusland) Uitgave van Hilarius te Almelo.

15. *Langs de Slingerpaden*. C. Misset Doetinchem

- a. In de *Zutphensche Courant* leverde ik o.a. *“De Volksvriend”* Jonkheer van der Capellen tot den Pol
- b. *Hoe het op 't Huis Nettelhorst, bij Lochem, eens midden op den dag geducht spookte*
- c. *De Freule van Dordt*
- d. *Willem Sluiter van Eibergen*

In het Tijdschrift *Buiten* leverde ik een beschrijving der 8 kasteelen.

Later in de *Zutphense Courant* meer uitgewerkt.

In *Eigen Haard* schreef ik eenige bijdragen bij mooie foto's van Hoetink¹³. Een *Gids voor Vorden*, schreef ik ten dienste van 't Vreemdelingenverkeer, op verzoek van 't bestuur De *Zutphense Courant* gaf nog van mij: *“Uitstapjes in 't land van den dichter Staring”*.

Verder leverde ik bijdragen in 29 Jaargangen van *“Onesimus”*, 't Jaarboekje van Nederlands Mettray: Redacteur Dr. E. Laurillard In 't Archief der vereniging *“De Graafschap”* schreef ik: *“Willem de Jong, boerenarbeider en dichter te Vorden herdacht”*

“Heksen en Spoken in de Achterhoek van voorheen”

“Hoe Hannes Barkhof in de karke raakte op-e-slotten”.

Helemaal volledig is het overzicht niet. Zo maakt H.W. Heuvel bij zijn beschrijving van het leven van Krebbers ter gelegenheid van zijn 60ste verjaardag nog melding van:

Bijdragen in het tijdschrift *“Voor 't jonge volkje”* onder redactie van P. Louwerse

“School en Leven” onder redactie van Jan Ligthart plaatste vanaf 1900 *“Gedachten”* van Krebbers.

Een boek met gedichten van Krebbers met muziek van W.H. de Groot, getiteld *“Nieuwe Liederen voor*

¹³ In het tijdschrift *“Eigen Haard”* zijn in 1912 *“Het voormalige huis Nettelhorst bij Lochem”* en *“Het huis te Vorden en zijn omgeving”* opgenomen.

kaft Arbeid adelt
- Tafereelen uit
het leven van
George Stephen...

kaft Arbeid adelt
- Tafereelen uit
het leven van
George Stephen...

kaft De wraak
van den
daglooner
(Veerman, H...

kaft Eigen schuld
(Vieger,
Amsterdam,
vierde druk).jpg

kaft Hassan van
Balsora.jpg

kaft Jan
Krijnszoon
(Veerman,
Heusden).jpg

kaft Janneman
(Sijthoff,
Leiden).jpg

kaft Janneman
(Vieger,
Amsterdam).jpg

kaft Janneman en
Te Laat berouw
(Sijthoff,
Leiden).jpg

kaft Langs
slingerpaden
(Misset,
Doetinchem).jpg

kaft Mies Aaltje
(Vieger,
Amsterdam, 1.jpg

kaft Mies Aaltje
en Eigen schuld
(Sijthoff,
Leiden).jpg

kaft Sindbad de
zeeman
(Kluitman,
Alkmaar).jpg

kaft Te laat
berouw (Sijthoff,
Leiden).jpg

kaft Te laat
berouw (Vieger,
Amsterdam).jpg

kaft Toon Revers,
tweede druk
(Veerman,
Heusden).jpg

kaft Toon Revers,
vijfde druk
(Kluitman,
Alkmaar).jpg

kaft Uit het
wonderland
(serie van vier
delen).jpg

kaft Un korf vól
dennepeukels
(Brinkgreve,
Deventer, 190...

kaft Van twee
koningskinderen
pg

kaft Veldwachter
Boshof,
gebonden (Van
Belkum, Zutphe...

kaft Veldwachter
Boshof,
ingenaaid (Van
Belkum, Zutphe...

kaft Willem van
der Veen
(Hilarius,
Almelo).jpg

kaft Zweedsche
vertaling Uit het
wonderland.jpg

Vorkanten van een deel van Krebbers' boekjes

School en Huis".

Verder zijn van zijn hand:

Bibliotheek "Ons leesuurkje":

Sindbad de zeeman Gebr. Kluitman Alkmaar. In dezelfde band "De wonderlijke geschiedenis der drie kalenders" met J. Stamperius en "Aladdin met de wonderlamp" en in dezelfde band "De lotgevallen van prins Chodabad" met J. Stamperius. "Uit het wonderland". Vertellingen uit 1001 nacht. Twee deeltjes, Gebr. Kluitman Alkmaar.

"Uit het Wonderland". Vertellingen uit 1001 Nacht. Vijf deeltjes, C.A.J. van Dishoeck Amsterdam
Baas Prikker, kluchtspel in één bedrijf. Thieme's Boek- en Muziekhandel Zutphen. Tweede druk bij P. van Belkum Az. Zutphen.

Een bewerking uit het Duits van het kluchtspel in één bedrijf "De Dorpsburgemeester" van Hubert Schuhmacher

Artikelen in de Graafschap-bode

waarmee hij wandelingen van Klokman door de Achterhoek in herinnering bracht.

In "Op de Hoogte" werd zijn artikel "Een uitstapje in 't land van den dichter Staring" gepubliceerd met foto's van B.J. Hoetink, deels genomen op 't Langkamp in de buurtschap Delden.

Liedteksten:

- Prinsjesdag, Nieuwe feestliederen op bekende wijzen, Schoonhoven, W.H.J. van Nooten, 1888;
- Nieuwe liederen voor school en huis. Tweestemmig in noten- en cijferschrift. Muziek van W.H. de Groot Wzn. Woorden van H.J. Krebbers. Amsterdam, W. Versluijs, 1888;
- Maçonnieke liederen op algemeen bekende zangwijzen, Deventer, W.F.P. Enklaar, 1891.
- Een viertal maçonnieke liederen in Jaarboekje voor Nederlandsche vrijmetselaren 1892, uitgegeven ten voordeele der Louisa-Stichting.

En tenslotte: In Jaarboek Achterhoek en Liemers deel 20 (1997), uitgave van de Oudheidkundige Vereniging “De Graafschap”, werd zonder verdere toelichting een bijdrage gepubliceerd getiteld “De Woldbergen”, met

foto’s van B.Jb. Hoetink (pp. 33 vv.). Deze zal in de jaren 1920 geschreven zijn. Het gaat over een gebied aan de huidige Wildenborchseweg te Vorden, nu De Belten geheten.

Wim Jansen

In mien jeugd, en dan praot ik over de tied van net nao den oorlog, wier der bie ons in het dorp ok wel old en niej e’vierd,,maor dat is niet te vergelieken met wat ter tegeswoordeg allemaole uut de kaste wordt e’trokken.

Rotjes en siervuurwerk bestonnen der toen nog gaar niet, misschien mos dat toen nog wel uut e’vonnen worden, ik wet et gewoon niet. Het eerste wat ik ter mien van herinner is een klappertjespistooltjen waor a’j een deusken klappertjes bie mossen kopen en die klappertjes mossen ter één veur één in ‘elegd wodden en dan ko’j den trekker overhalen en...pets, een kleinen knal klonk ter dan a’j mazzel hadden. Vake heuren ie niks umdat het klappertjen onderwiel vot e’waeid was.... Al met al was dat een bitjen een gekloote met zo’n pistooltjen, maor dat was eigelek heel makkelek te ummezeilen: ie nommen een platten klinker of baksteen, leien der één, of een hand vol knappertjes op en hieuwen der met een hamer op,

OLD EN NIEJ IN VORDEN

zelfde effect maor völle simpelder, toch?

Dit spölgerei ko’j oew anschaffen bie de winkel van De Gems in ’t dorp of bie de winkel van Reinhard Koerselman, bie ons in de straote, Steevord heitten die winkel, gleuf ik.

Wielle deden ok wel knappertjes in een groten slöttel waor ok een spieker in passen en dan sloegen wielle der met tegen de muure en...bangs!

Maor ja, den tied ston natuurlek niet stille en de uutvinders bleven an de gange umme ons maor weer wat niejs in de mage te splitsen. Dus toen kwammen der klappertjespistolen waor a’j een heel rôlleken knapper-tjes in konnen doone, en dat schea-

len een hoop geklooi, waor is waor!
 A'j een jaortjen older wordt dan bu'j
 zo'n pistooltjen wel ontgruud, vin ie
 zelf, en gao'j al is veurzichtig kieken
 of ie ok een gebrukten en lögen
 verfbusse op de kop könt tikken en
 't is better um dat niet an oew vader
 te vraogen. Buurman Lubbers had
 ter nog wel ergens ene op een schap
 staon en een klein gaetjen in de
 bodem was ter gauw in e'slagen met
 een hamer en een spieker.

Bie smederieje van Ark, wietrerop
 bie ons in de straote, was ik al lange
 gin onbekenden meer en een bröks-
 ken carbid viel ter wel te matsen, dus
 toen kon het feest beginnen. In de
 kökkenkaste lag altied wel erges een
 deusken lucifers in een hoek en toen
 op de straote an en niet te kort bie
 huus. Iets wieterop, in 't Lange Pad,
 waren al wat jonges met mekare an
 het knappen, dat ko'j bie ons huus
 al wel hören, dus trok ik ok die kante
 op an. Vanuut de buurtschappen
 rondumme het darp heuren ie den
 helen dag van die oerhadde klappen
 die veroorzaakt wieren deur boeren-
 jonges die met cardit-melkbussen an
 't plearen wazzen, een indrukwek-
 kend geluud was dat en kilometers
 wieterop nog te hören!

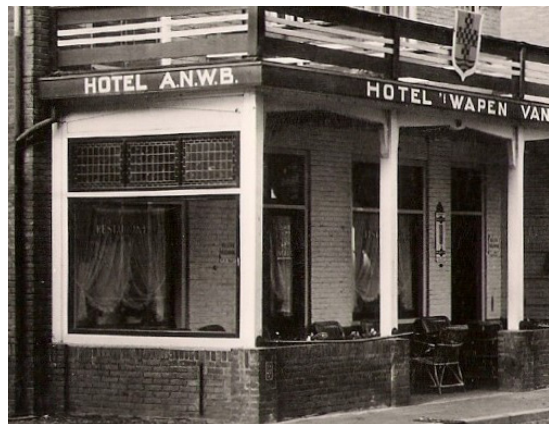
De eerste paar keren mo'j nog wel
 wat wennen maor carbid schieten
 is ginne moeileke bezigheid, a'j de
 slag eenmaal een bitjen te pakken
 hebt: klöntjen carbid in de busse,
 een klodder spieje der op, deksel op
 de busse, busse vastklemmen onder
 een klomp, brandenden lucifer veur
 't gat en.... baats! Mooien middag

e'had.

A'j dan thuus komt völt ter wat te
 vertellen, maor a'j olders hebt deet
 zelvrs ok nog niet vergetten bunt
 dat een koe ooit ok kalf is e'wes, dan
 is dat ok nog wel te overleaven. Dan
 mo'j beloven umme veural veur-
 zichtig te wean en dat doo'j dan ok,
 al was 't allene maor um van dat
 gedramte af te wean!

Later, en met andere kammerao,
 trök het jonge volkjen het hele darp
 deur en wier der ok wel kattedwaad
 uute'haald natuurlek, maor Vorden-
 se olders vuult dat over 't algemeen
 redelek sportief op en..... iederene
 kent iederene, dus..... controle zat!
 Ik wette nog goed den keer da' w s
 'middags bie de bekke an de gange
 waren e'wes en, terugge in 't darp,
 het ter ene van ons opviel dat de
Bloembakken bie café Brandenburg
ter zo kaal bie stonnen.

Dat kon toch ok wel anders en een
 stuk of zes boerenkoolstronken
 waren der gauw e'vonnen op de
 landeriejen van de Heuve.

Toen de leste klanten tegen zeuven uur op huus an gingen en Brandenbarg de gediens dicht en het licht uut had e'daon, wazzen die koolstronken al gauw e'pot en ging ieder op huus an.

Now was het in die tied traditie dat er een grote groep van de dorpsen van alle gezindten veur 't gemeentehuus samen kwammen um mekare een gelukkeg niej jaor toe te wensen. Hoe lange die traditie der al was, ik zolt 't ech niet wetten, misschien had et wel iets met verbondenheidsgevuul uit de oorlogstied, die nog maor pas achter ons lei, te maken, ik bedenke mien maor wat. Maor wie wet kump ter nog es ene mien dat vertellen?

Ik wazze der vanaf umgsveer mien tiende jaor ok bie want toen moch ie veur et eers opblieven töt in't nije jaor en dat ging vanzelf samen met het smikkelen en smullen van de *Oldejaorslekkernijen*.

Mien moeder was al vanaf 's mid-dags an't bakken en braojen e'wes, en dat was zelfs buuten te roeken, oh den zalegen bakloch a'j dan bie huus kwammen, dat verget ik mien hele leaven niet meer. Appelbeignets, ölliekrabben, wafels met warme

kersen, kipkroketten-, vleugeltjes en poten, ie könt het niet opnuumen of mien mo had et wel gemaakt. Moar jao, zee was ok niet veur niks den oldsten dochter van meisterbakker Schuppers, die had dat van huus uut met e'kregen, dat zat ter, umme zo te zeggen, in 'ebakken!

Een grote schale bowl was ter ok, boordevol met geweckt fruit, waorvan onze kelder 'swinters vol ston en dat noe goed van pas kwamp. En warme chocolademelk met volle melk van onzen enigsten eigen koe Betsiel, met zo'n dik vel der op waor at mien vader zo gek op was en waor wielle kinder ons veur schudden!

s' Aoves ging dan de radio an en dan was ter altied een conferencier op, Snip en Snap, Lou Bandy, Toon Hermans, Wim Sonneveld of Wim Kan.

Tegen kwart veur twaalf ginge wielle met z'n allen op het darp an waor zich zo langzamerhand een helen stoet verzamelen.

Ik heurn al wel zo'n gemompel van de leu die uut de kante van de Dorpsstraote kwammen en die bie Café Brandenbarg onze versiering in de verandabloembakken al hadden bewonderd en der wier wat umme e'lachen. Maor ok negatief commentaar was ter te hören over buuls van blage die het hele darp belachelek proberen te maken met zukke kunsen, het lek wel nerges op en waor dat toch hen mos met zuk gespuis. Het merendeel kon der de gein echter wel van inziene en reageren met: "Och, blage, 't zol wat en laot toch zoezen, maakt ow druk". Ik hebbe toen al vrog e' eleerd umme net te doene of da'k narges van af wisse, trouwes bes lasteg, zo'n eersten keer! Onderhand kwam de muziekvereniging Concordia der an marcheren en stellen zich op veur, of op de stoepe van 't gemeentehuus, al naor gelank ter weineg of te völle e'kiepeld was

in 't café.

Dirigent Derk Wolters gaf een teiken, alle leu zwegen en daor klonk de bekende hymne: "Uren, dagen, maanden, jaren, vlieden als een schaduw heen". Werkelek prachteg klonk dat, de griezels liepen mien over de rugge, zo mooi as dat klonk.

Daornao nam onzen burgemeester Van Arkel kot 't woord en wensen iederene een goed en veurspoedig niej jaor toe en dan vrog 'e an Concordia of die nog een vroleken mars ten geheure wollen brengen en zo gebeuren het.

Alle anwezige mensen gavven mekare een hand en hadden goeie wensen veur mekare, zoas: "Völle Heil en Zegen veur oelleu allemaal in het nije jaor".

Iederene praoten nog effen met iederene en daornao gink de samenkomst geleidelek weer uut mekare en op huus an.

Dissen ceremonie herhalen zich elk jaor op oldejaorsaovend en in 1953 heb ik, as leerling-muzikant, veur de eerste keer die twee nummers met

Concordia op een foto uit 1950 op Koninginnedag. Vele ouderen zullen er nog velen van herkennen, v.l.n.r.: Jan Schotsman, Harrie Lauckhart, Jan Lichtenberg, Joos Böhmer, Ab Wentink, Ben Vlogman, Derk de Boer, Hendrik v.d. Berg, Stefan Siemers, Johan Harmsen. De twee kinderen zijn Minie de Boer en ik zelf.

mögen blaozen met de muzikanten van Concordia en ik wazze zo trots as een pauw, geleuf mien maor! Maor jao, den tied geet wieter met al zien veuruutgank en niejegheden en dat kostten disse ceremonie uutendelek zien bestaonsrech.

Want wat gebeuren der op een zeker ogenblik, in denke in 1955: De mensen kregen de meugelekeheid umme ander vuurwerk, zoas vuurpielen en rotjes te kopen en die wodden natuurelek op oldejaorsaovend af e'stokken, logisch.

De ceremonie wier weer afgewerkt en nao de woorden van de burge-meister spöllen Concordia nog een vroleken mars. Het bewaarde vuurwerk gink de loch in en één van die rotjes kwamp tussen de spöllende muzikanten terechte en wel bienao in de bas van Frits Wansink. Den schrok zich het laplazerus en had, deur de luchtdruk, ziene tanden zowat achterin zienen hals zitten! De mars wodden zo goed as dat kon uutespölt en iederene sprok ter schande van.

Maor Concordia mos later besluten dat ter niet langer e'spölt zol woden op oldejaorsaovend veur het gemeentehuus.

Daormet ging ter een mooie traditie verloren, mede umme zeep e'holpen deur de veuruutgang, jammer maor helaas!

Achter in de 70er jaoren wier der gelukkeg iets van den traditie in ere hersteld, want in 1978 wier ons vrogere gemeentehuus umme e'bouwd töt Dorpscentrum en gaf de boerenkapel van Concordia daar op Nieja-

orsmargens, of den eersten zondag daornao een niejaorsconcert. Dan wodden der begonnen met, ielle raodt het al, de bekende hymne: "Uren, dagen, maanden, jaren, vlieden als een schaduw heen".

Dat toveren, veural bie de oudere muzikanten en anwezegen, nog weer een brejen glimlach van herkenning en veural nostalgie op de gezichten!

In latere tiejen kwam der steeds zwaarder vuurwerk op de markt, zo zwaor dat ter in sommege gemeentes al e'praot wordt hoe dat op den duur wieter mot.

Hieronder nog een plaatjen van hoe der in 2013 op het terrein van de Vordense Iesbane met de carbidbusen wier e'knald.

Johan Boerstool

DE CHR. MUZIEKVERENIGING “SURSUM CORDA” VAN BEGIN TOT EIND

“Toen op 8 september de slotvergadering van de feestcommissie van de Chr. School op het Hoge plaats had, waren alle aanwezigen het erover eens dat de feestelijkheden t.g.v. het 50-jarig bestaan van de school uitstekend geslaagd waren, dat de kinderen veel plezier hadden gehad, maar dat de optocht een ‘beetje doodsch was geweest door het ontbreken van muziek”.

Zo staat letterlijk in het notulenboek van Sursum Corda het ontstaan van de vereniging vermeld.

Die commissieleden waren de heren J. Bijenhof, J. Arfman, G.A. Regelink, J. Klein Brinke, J.M. Kornegoor, J. Brummelman, K.G. Rouwenhorst, en J.A. Berenpas sr.

Op de vergadering die gehouden werd op woensdag 22 oktober 1930 waren ca. 30 mensen aanwezig. Hier werd door tijdelijk voorzitter de heer K.G. Rouwenhorst “Het doel tot het oprichten van een Christelijke muziekvereniging en niet het afbreken van de bestaande neutrale vereniging” uiteen gezet. Unaniem was men van mening dat een Chr. muziekvereniging in Vorden zeer goed op haar plaats zou zijn. Zo werd er besloten tot een oprichtingsvergadering te komen tegen 28 oktober 1930. Ook werd op deze vergadering besloten om zo spoedig mogelijk in

de hele gemeente met intekenlijsten rond te gaan voor een financiële bijdrage. Er werd afgesproken dat dit binnen een week moest gebeuren.

Dat lukte, zodat er een volgende vergadering kon worden vastgesteld waarop de statuten konden worden besproken en er een definitieve oprichtingsdatum kon worden vastgesteld. Dat werd **11 november 1930**.

Het resultaat van de collecte overtrof de stoutste verwachtingen.

Samen met het bedrag van een vroegere Christelijke muziekvereniging (waarover verder niets vermeld wordt), was er een bedrag van 1.237 gulden bij elkaar gebracht!

Op de dag van de oprichtingsvergadering van 11 november 1930 traden 28 personen toe als werkend lid. Op zaterdag 15 november 1930 wordt de heer A.M. Garritsen uit Hengelo Gld. benoemd tot directeur met ingang van een nader vast te stellen datum.

Tot zover iets in het kort over het ontstaan der vereniging. Maar een muziekvereniging zonder instrumenten is geen muziekvereniging! Dus moest er worden uitgekeken naar instrumenten, maar waar halen we die vandaan?

Er werden 2 firma's benaderd en door enkele bestuursleden en de directeur bezocht. Dit waren de fa. Kessels in Tilburg en de fa. Ansingh te Zwolle.

Na veel correspondentie kwam men tenslotte tot de conclusie, in overweging genomen kwaliteit en prijs, dat de instrumenten van de fa. Ansingh de voorkeur hadden.

Er werd een 20-tal instrumenten gekocht, meer geld kon er niet voor worden uitgetrokken. Er moesten ook nog lessenaars komen, dit werk werd aanbesteed.

De heer G.J. Brummelman was de laagste inschrijver en aan hem werd opgedragen *'het maken van 20 lessenaars en een directeurslessenaar voor de som van f. 32,32.'*

Omdat men instrumenten tekortkwam, werd er besloten om bij de fa. Ansingh een 9-tal nieuwe instrumenten te huren voor de prijs van 82 gulden per jaar. Ook werd afgesproken op welke basis men t.z.t. deze instrumenten kan overnemen.

Begin 1933 wordt de vereniging lid van de Bond van Christelijke Harmonie- en Fanfarekorpsen in Gelderland. Begin 1935 wordt Sursum Corda door de Gelderse Bond verzocht om een muziekconcours te houden. Hieraan wordt voldaan en zo is er op 30 mei een openluchtconcours met marswedstrijd op het terrein van kasteel Vorden.

Van een mondaccordeon-vereniging uit Amersfoort komt begin 1936 een verzoek om op 2e pinksterdag van dat jaar deel te nemen aan een te houden concours. Hier verwierf de vereniging een beker en enkele medailles. Ook werd in die jaren deelgenomen aan optochten met o.a. Koninginnedag, schoolfeesten

van de Chr. school in het dorp en de Wildenborch.

In 1937 werd een openluchtconcert op het marktplein gegeven, aangeboden aan de VVV, waarvoor deze hartelijk dank betuigde.

Omdat er de laatste jaren steeds minder leden en donateurs op de jaarvergadering kwamen, was er in 1936 besloten om een kistje sigaren te kopen en deze te presenteren op de eerstvolgende jaarvergadering. Zo zie je maar dat er toen ook al "lokkebrood" was om mensen naar een jaarvergadering te krijgen.

In het begin van de jaren 40 zijn er nog enkele optredens geweest, maar men moest wel stoppen omdat men zich niet wilde aanmelden bij de Cultuurkamer en koperinstrumenten moesten worden ingeleverd.

Op de eerste ledenvergadering na de oorlog, op 19 januari 1946, worden 2 trouwe leden, de heren Stoltenborg

De oudst bekende foto (ca. 1935). Op website F530901

en Ribbink, die door oorlogsgeweld de vereniging zijn ontvallen, herdacht.

In 1948 werd een serenade gebracht aan oud-lid de heer Stieding bij zijn terugkeer als eerste militair uit Indië. Ook in 1948 nam Sursum Corda weer deel aan het Bondsconcours, waar zij in de 4e afdeling een eerste prijs behaalde.

Op de algemene ledenvergadering van 7 juli 1949 wordt er gevraagd of er ook dames lid mogen worden van de vereniging. Het bestuur en de aanwezige leden hebben daar niets op tegen zodat sindsdien dames ook lid kunnen worden van Sursum Corda.

Aan het Bondsconcours te Dinxperlo werd in 1949 deelgenomen door Sursum Corda en er werd een 2e prijs in de 3e afdeling behaald.

Uit het jaarverslag over 1950 blijkt dat de vereniging 1.844 gulden heeft ontvangen van de commissie die een bazaar had georganiseerd in gebouw Irene aan het Hoge. In overleg met de dirigent wordt besloten de volgende nieuwe instrumenten te kopen bij de fa. Ansingh te Zwolle: een bariton, piston, corhoorn en clarinet. Bij de fa. Kessels wordt een kleine trom gekocht. Oude instrumenten worden gereviseerd.

Dit waren de weinige positieve dingen die er te vermelden waren. Dirigent Garritsen had al vele malen gemopperd dat er veel leden zo vaak verstek lieten gaan op de repetitie-avonden.

In de jaren 50 waren de uitvoeringen als volgt: voor de pauze muziek en

Op concours in Gorssel (ca. 1947). Op website F530904

na de pauze een toneelstuk, dat vaak verzorgd werd door een toneelgezelschap bestaande uit leden van de Hengelose muziekvereniging Crescendo, die ook onder leiding stond van de heer Garritsen. Sprak je de week na de uitvoering mensen die daar aanwezig waren geweest en vroeg je hoe ze het gevonden hadden, dan hoorde je vaak "Mooi toneelstuk", maar over de muziek werd niet gepraat!

In die tijd werden er ook concerten gegeven in de nieuwe muziektent, soms samen met Vordens mannen- of dameskoor. Ook wordt er in die periode een gemeentefilm gemaakt over Vorden, uitgaande van de federatie der muziekverenigingen en georganiseerd door de muziekvereniging "Concordia".

In de beginperiode van de jaren 60 was het repetitiebezoek vaak gering, waren er soms maar 10-12 mensen aanwezig. Kwam er de opmerking: "Blazen we nog of gaan we weer naar huis?". Gelukkig hebben zij volgehouden.

Het bestuur (ca. 1965). Op website F5309010

Er werd in die periode door enkele jeugdige leden wel eens het voorstel gedaan "om te fuseren met Concordia", ook al omdat dáár de vereniging niet altijd liep zoals men wilde. Maar als dit de ouderen ter ore kwam, werden ze weer actiever, want dat wilden ze niet.

In 1969 werd het enthousiasme weer wat groter en, lach niet, met Koninginnedag kwam de vereniging op straat met 30 muzikanten, getooid met prachtige witte petten! De muzikanten hadden zoveel mogelijk een grijze broek, blauwe blazer en zwarte stropdas. Het was een stap in de goede richting want de vereniging begon weer te groeien.

Eind 1969 werd dirigent A. Garritsen ernstig ziek en moest hij, na bijna 40 jaar dirigent te zijn geweest, stoppen en werd er afscheid van hem genomen. Als nieuwe dirigent werd de heer J.B. Ruijsink uit Zutphen benoemd.

Het aantal leerlingen voor tamboer nam aanzienlijk toe en zo werd besloten begin 1970 een drumband op te richten. Hiervoor worden de nodige trommels en gelijk ook uni-

formen aangeschaft. Met Koninginnedag 1970 (30 april) is de bevolking compleet verrast als men dit ziet. Voorjaar 1973 wordt er een majorettekorps opgericht o.l.v. mevr. Ans Kraxner-Pardijs. In deze periode vertrekt de heer Ruijsink naar Dordrecht, dus moet er weer een andere dirigent komen. Deze wordt gevonden in Oldebroek, namelijk Henk van Loo Jr. Hij wordt in 1976 opgevolgd door de heer Oosterwijk uit Zwolle.

In 6 jaren tijd was er veel gebeurd: Het korps was enorm uitgebreid met drumband en majorettes, bovendien was het gehele korps in schitterende nieuwe uniformen gestoken. Het gehele korps behaalde in die periode diverse 1e en 2e prijzen op concoursen. Vanaf 1969 werden de uitvoeringen door steeds meer mensen bezocht en moest er vaak 4 avonden worden opgetreden. De mini- en majorettes, opgericht begin 1973, zorgden voor extra veel publiek.

In 1970 werd het 40-jarig bestaan gevierd met 's middags een receptie en 's avonds een jubileumconcert in het Nutsgebouw. De belangstelling voor het concert was zo groot dat er ongeveer 50 stoelen van Hotel Bakker bijgehaald moesten worden! Een week later werd er deelgenomen aan het concours van de Gelders-Overijsselse Bond in Zwolle. In de 2e afdeling werd er een 2e prijs behaald. Al had men graag meer gewild, het was een goede beoordeling, aangezien er ook in 10 jaar geen concoursdeelname was geweest.

De drumband behaalde in 1971 op het Bondsconcours te Winterswijk ook een 2e prijs in de introductieafdeling.

In 1971 werd er bij de burgerij van Vorden een lening afgesloten om nieuwe uniformen te kunnen aanschaffen. Dit had een enorm resultaat: ongeveer 25.000 gulden werd bijeengebracht en zo zag men bij de Sint Nicolaasintocht een geheel ander orkest op straat. In die periode staat het muziekkorps onder leiding van dhr. H. van Loo, de tamboers o.l.v. dhr. J. Hilferink en de majorettes en minirettes o.l.v. mevr. Kraxner. In 1976 wordt de heer H. Oosterwijk uit Zwolle de opvolger van Van Loo als dirigent van het muziekkorps. Hij wist het orkest in 1978 te brengen naar de afdeling Uitmuntendheid. Vanaf de jaren 80 gaat het wat minder. Er zijn nog enkele dirigentenwisselingen geweest met o.a. Simon Hanswijk en Gerald Roerdinkholder uit Winterswijk. Hiermee zijn goede resultaten behaald op concoursen.

In nieuwe uniformen (ca. 1993). Op website F5309016

Een groot drama speelde zich op 25 augustus 2006 af op de begraafplaats. Tijdens de uitvaart van lid dhr. G.H. Kornegoor, waar Sursum Corda aan meewerkte door enkele liederen te spelen, werden verschillende leden getroffen door een zeer onverwachte blikseminslag. De gevolgen waren rampzalig: Voorzitter Wim Wichers en jeugdlid Sophie Wullink werden dodelijk getroffen en verschillende andere leden werden gewond in het ziekenhuis opgenomen, maar konden gelukkig herstellen.

De laatste dirigent (sinds 2005) was Jacob Jansen uit Ede. In 2010 wilde hij ermee stoppen omdat het hem te veel werd. Hij had nl. ook 'Harmonie' uit Gorsel onder zijn hoede, waar hij nu (2022) nog dirigent is. Jansen bleef tot 2012 tot aan de fusie met Concordia.

Ondertussen was er ook wel weer gesproken over fusie met Concordia, waar alles ook wat minder liep. In goed overleg werd er besloten om beide verenigingen op te heffen en een nieuwe vereniging op te richten. De startdatum van werd 10 augustus 2012.

De dirigent van Concordia, de heer B. Morsink, wilde wel graag blijven en zo werd Berjan Morsink de eerste dirigent van het nieuwe orkest "Harmonie Vorden".

Dit is in het kort de levensloop van de Vordense Christelijke muziekvereniging "Sursum Corda".

Wim Regelink

KNOTWILGEN

Ik vraag me wel eens af waarom ik zo'n hekel aan knotwilgen heb. Als we ergens langs wandelen of fietsen, waar net een rij wilgen gepoot is, vind ik dat best mooi, vooral wanneer ze een jaar oud zijn. Waarschijnlijk ligt de oorzaak in het verleden.

De wilg was in het verleden een belangrijke boom voor de boeren, net als de populier en ander hout dat stond in de stroken boerengeriefhout. Maar laat ik eerst de knotwilg bij de kop nemen.

Als het winter werd en de knollen van het land, waren de knotwilgen aan de beurt: het 'haar' moest er af. Iedere 5 jaar was er een aantal aan de beurt en dat waren er heel wat. Ons hele land (perceel) was omringd met bomen: meest wilgen, maar ook populieren en eiken en een enkele es.

Wanneer de wilg geknot werd, gingen mijn vader en opa met de korte leere (ladder) en de handbiele (bijl) het land in. Dit was best een gevaarlijk werkje, want als je ze niet rondom inhakte, konden ze opscheuren en je flink door het gezicht schrapen. Lagen ze op de grond, dan moesten de zijtakken eraf. Dat was vaak jongenswerk, met de handbiele of de hiepe (handslagmes). Altijd van je afslaan was het eerste wat je leerde. De dikke takken werden op een hoop bij mekaar gegooid om later met paard en wagen naar huis

gebracht en daar op een grote hoop gegooid te worden. Ik heb nog net meegemaakt dat de kleinere takken bij elkaar aan bossen werden gebonden om aan de bosmiete (mijt) gezet te worden, om later als brandstof gebruikt te worden in het fornuis om water voor de was warm te maken of aardappels te koken voor de varkens. Of dat in dezelfde pot gebeurde weet ik niet. Soms werd er van deze takkenbossen ook wel eens wat aan bakkers verkocht om de oven mee te stoken. Toen er zelf brood gebakken werd, werd de eigen oven er natuurlijk ook mee gestookt. Wat er dan nog overbleef werd op een hoop gegooid en werd met Pasen aangestoken. De dikke takken die thuis op de hoop gegooid waren, werden in de nawinter gezaagd. Eerst werd er een stuk van 1,75 meter afgezaagd dat gebruikt werd als paal voor de afrastering, de rest werd brandhout. Dit werd in de houtloods gepakt, als die tenminste leeg was, anders moest dat later gebeuren en moest je dat 'rot holt' nog een keer in de handen nemen.

Foto: Hoveniersbedrijf Roel Zuidema, Hoogeveen

De palen werden in de grond geslagen en hier werd de afrasteringsdraad aan bevestigd. Volgens mij zijn hier die vele knotwilgen van gekomen. Als ze wortel schoten bleven ze langer houdbaar. Later kwamen hier carbolineumpalen voor in de plaats, die ook alweer verboden zijn, naar ik meen. Dus de wilgen waren van oorsprong niet voor de “mooi” geplant, maar het was noodzaak. Mijn opa had ook nog de gewoonte om dunne takjes met 't handbieltje aan stukjes te slaan, dit werd dan gebruikt als anmaakholt. De palen die in de grond gezet zijn waren met 4 á 5 jaar kapot en dan moesten er weer nieuwe in; de oude werden weer brandhout.

Het andere hout was ook nuttig, eikenhout werd als timmerhout gebruikt, gebinten, kozijnen en ook bergroedes, al waren die boereneiken daar vaak niet recht genoeg voor en moesten deze vaak uit de bossen komen, bijvoorbeeld Hackfort. Populieren waren het spaarpotje van de boeren. Je moest een bepaald soort hebben (witte peppels) die snel groeiden, met 20 jaar moesten ze goed zijn. Dit had ook wel met de grondsoort waar ze in gepoot werden, te maken (nat). Wij hadden een watergat waar gekneute witte peppels, waarvan men 1x in de 5 jaar het 'haar' kon verkopen als peppelen poten (potten), plantgoed. De essen groeiden langzaam, maar het hout werd wel gebruikt voor het maken van (wij zeiden “treknuppels”) een

stuk hout waar de paarden de werktuigen aan voorttrokken. Ook stelen voor bezems, enz. werden van essen gemaakt, maar ook hout van hazelaar en els werd hiervoor gebruikt. Na het hakken met de bijl kwam de trekzaag en de boogzaag met van die venijnige tandjes en toen “HOERA” de motorzaag. Zelfs de hydrauliek kan helpen om de takken van de stam af te knippen met de bak van een graafmachine en de hiepe wordt vervangen door de takkenschaar. En wat gebeurde er toen: De wilgen waren niet meer neudig, de päöle waern niet meer neudig, de beume stonden in de wège, brandholt ok niet meer, want d'r waar'n koalen en öllie en net noen 't makkeluk geet. Ie hebt d'r las van, ze staot in de wège en de beeste staot d'r egaal onder te drieten. Weg d`r met!.

Wat een geluk dat er motorzagen waren, in de gauwigheid waren de wilgen weg met enige hulp van de ruilverkavelingorganisatie die ze netjes onder de grond weg werkte, wel een beetje diep, want anders

kwamen ze weer naar boven of je kwam er met de ploeg in. Zo kon je ook weer een fatsoenlijke grassnede verbouwen, want de wilgen hadden dat al die tijd verhinderd. Voor de boeren hadden de knotwilgen afgedaan, maar nieuwe bewoners van het buitengebied, die er steeds meer kwamen te wonen, vonden ze mooi en plantten ze op de perceelsgrenzen. En zo is de knotwilg weer terug in het Achterhoekse landschap. Waarom heb ik nu een hekel aan knotwilgen: omdat je er altijd mee aan het werk bent. Als jochie mocht ik mee het land in. 'Grolse hansen' (wanten) aan, das om de oren. Wanneer je het koud had mocht je naar huis, opa bracht me naar huis want je brulde van de koude handen. Maar dat werd steeds minder, je mocht niet naar huis; nee, je moest mee de wei in. En steeds was je met dat rot hout aan het slepen,

wilde je net een boek lezen, moest je weer met dat hout aan de gang. En daar hield het niet mee op; nee, 's zaterdags moesten de kokosmaten uit de keuken, want er moest gedweild worden, dan was het "Wim wil ie effen holt halen". Mien moeder bedoelde dan "Wim ie mot effen holt halen". En daor begon dat gesjouw met dat rotholt weer. Toen wie in 1970 't huus verbouwen, wol Reina ok een open heerd. "I-j könt 't wel doen", heb ik e'zegt, "maor ik haal oew gin höltje an". Zal ik nog een keer met dat ROT HOLT beginnen.....

En dus heb ik een haat-liefde verhouding met knotwilgen, langs een weie staot ze mooi, mar i-j mot d'r niks met te doen hebben!

PS: As ik plat beginne te schrievan is de emotie mien de baas!!

